

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ

У НОМЕРІ:

- **ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ**

✓ *Перспективи співпраці України
із Міжнародним кримінальним судом*

✓ *Мародерство*

№ 17 (239) ЛИСТОПАД 2022

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА БІБЛІОТЕКА

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ**

№ 17 (239) 2022

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів

Додаток до журналу
«УКРАЇНА: ПОДІЇ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ»

Засновники:

Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор

Ю. Половинчак

Редакційна колегія:

Н. Іванова (відповідальна за випуск), Т. Дубас,
Ю. Калініна-Симончук

Заснований у 2011 році
Видається двічі на місяць

Передрук – тільки з дозволу редакції

З повнотекстовою версією видання можна
ознайомитись на сайті

Центру досліджень соціальних комунікацій
nbuviar.gov.ua

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Україна стала повноправним членом
Європейської організації публічного права ..3
Генеральна Асамблея ООН більшістю голосів
ухвалила резолюцію «Забезпечення засобів
правового захисту та репарацій у зв'язку
з агресією проти України» 8

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Кривецький О.

Перспективи співпраці України
із Міжнародним кримінальним судом9

Годлюк А., Пестрецова О.

Мародерство як військовий злочин 12

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА * 14

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Україна стала повноправним членом Європейської організації публічного права

Президент України В. Зеленський 21 жовтня 2022 р. підписав Закон України «Про приєднання України до Угоди про заснування та Статут Європейської організації публічного права» (прийнятий Верховною Радою України 6 жовтня 2022р. № 2634-IX).

Таким чином, Україна стала повноправним членом Європейської організації публічного права (ЄОПП / EPLO – European Public Law Organization). Це, як повідомили у Міністерстві освіти і науки України, сприятиме:

- подальшій співпраці та прогресивному розвитку освіти і науки в Україні та Європі;
- ефективній реалізації реформ в Україні, зокрема й підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері права;
- реалізації спільних проєктів та ініціатив.

Також це дозволить залучити ЄОПП до адаптації національного законодавства до європейського для реалізації задекларованого стратегічного курсу державної політики України – вступу до ЄС.

ЄОПП – міжнародна організація, створена у 2004 р. в Афінах з метою поширення знань у галузі публічного права та просування європейських цінностей через публічне право.

ЄОПП є найавторитетнішою міжнародною науково-освітньою організацією в сфері публічного права, яка об'єднує індивідуальних і колективних членів, насамперед науково-освітні установи, які зробили вагомий внесок у розвиток публічного права. Серед іншого, ЄОПП виступає офіційним радником ООН, ПАРЕ, Європейської комісії у сфері регулювання публічно-правових відносин, постійно консультує Європейський Суд з прав людини, є автором багатьох доленосних правових рішень, які нині формують сучасну основу як системи міжнародного публічного права в цілому, так і визначають стандарти для формування законодавства ЄС та провідних країн світу. ЄОПП має статус спостерігача

в Генеральній Асамблеї ООН, Міжнародній організації праці, Міжнародній організації з міграції.

Наразі членами ЄОПП є 17 країн. ЄОПП провела широку дослідницьку діяльність у напрямку створення європейського публічного права. Вона реалізувала навчальні програми, готувала дослідження, здійснювала консультаційну діяльність, співпрацювала з міжнародними органами та установами. Діяльність ЄОПП спрямована на сприяння верховенству права та демократії в третій країнах. Організація заохочує вивчення та застосування права, розбудову демократичних інституцій, освіти та навчання. Діяльність ЄОПП охоплює широке коло питань, починаючи від тлумачення та порівняння правових систем і закінчуючи пропозицією інноваційних рішень для інституційного будівництва, освіти та захисту навколишнього середовища.

Керівним органом ЄОПП є *Рада директорів* (РД), яка складається з представників членів Організації: міжнародних організацій (у т. ч. Європейській Союз і Рада Європи), органів влади, наукових і вищих навчальних установ. Очолює ЄОПП С. Флогатіс (Spyridon Flogaitis), всесвітньо відомий вчений, юрист, адвокат, політик, автор сотень наукових робіт, лектор провідних університетів світу. С. Флогатіс є професором публічного права Афінського університету, почесним членом Коледжу Вулфсона (Кембриджський університет), почесним доктором Лісабонського університету і Університету політології та публічного управління (м. Бухарест).

Рада директорів ЄОПП включає 17 країн (Франція, Італія, Кіпр, Греція, Естонія, Сербія, Молдова, Азербайджан, Вірменія, Україна, Грузія, Румунія, Боснія і Герцеговина, Албанія, Угорщина, Португалія та Болгарія), а також 6 громадських організацій. Від України до

Ради директорів ЄОПП входять представники університетів/установ:

- Маріупольський державний університет;
- Національний юридичний університет України імені Ярослава Мудрого;
- Київський національний торговельно-економічний університет (КНТЕУ);
- Одеська національна юридична академія;
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка;
- Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана;
- Інститут економіко-правових досліджень НАН України;
- Донецький юридичний інститут МВС України;
- Національний авіаційний університет.

Науковою радою ЄОПП є Європейська група публічного права (ЄГПП) (www1.epllo.eu/council; egpl.epllo.eu). Зокрема, її пропозиції призвели до заснування самої ЄОПП, Європейської академії публічного права, серії періодичних видань ЄОПП. Президентом ЄГПП є проф. С. Кассезе, почесний професор Римського університету Ла Сапієнца, суддя Конституційного Суду Італійської Республіки (у відставці).

ЄГПП об'єднує провідних науковців у сфері права, суддів та юристів-практиків. ЄГПП аналізує загальносвітові та загальноєвропейські правові проблеми доктринального характеру, що виникають на тлі глобалізації, політико-економічних і соціально-культурних подій, тенденції розвитку міжнародного та європейського права, їх вплив на національний державний і правовий контекст.

ЄГПП проводить щорічні тематичні міжнародні науково-правові конференції для обміну думками та формування спільних підходів до вирішення проблем. Матеріали конференцій публікуються в періодичному виданні «Європейський огляд публічного права».

ЄОПП має *регіональні офіси* по всьому світу, які підтримують штаб-квартиру ЄОПП в її постійних зусиллях створювати та поширювати

знання в галузі публічного права та просувати європейські цінності через публічне право по всьому світу.

В Україні діють два регіональні офіси ЄОПП. Один із них у 2006 р. був створений при Маріупольському державному університеті. Другий – у 2010 р. – в Одесі на базі Національного університету «Одеська юридична академія».

ЄОПП має бібліотеку з каталогом із понад 30 000 томів з публічного права та суміжних галузей міжнародного, порівняльного, права ЄС, а також прав людини. *Європейська бібліотека публічного права* є однією з найбільших спеціалізованих академічних юридичних бібліотек у Європі й охоплює томи національного законодавства понад 50 країн світу. Заснована в 1995 році, бібліотека містить друковані колекції більш ніж 13 мовами (англійською, французькою, німецькою, італійською, грецькою, арабською, чеською, румунською, російською, іспанською, тайською, турецькою та українською).

На постійній основі бібліотека отримує оновлення від Суду Європейського Союзу (англійською та грецькою мовами), з Інформаційного бюлетеня прав людини (англійською та французькою мовами) Ради Європи та з Інформаційної довідки про прецедентне право. (англійською та французькою мовами) Європейського суду з прав людини. Доповнює колекцію унікальна бібліотека, що складається з дисертацій 100 кандидатів наук.

З цього року бібліотека ЄОПП є частиною служби електронної доставки документів HEAL-Link (Hellenic Academic Libraries Link), безкоштовної служби, яка дозволяє користувачам запитувати статті з підписки HEAL-Link і отримувати одну друковану копію запитуваної статті. Запити надсилаються та обробляються через бібліотеку.

HEAL-Link працює як консорціум, який складається з 54 установ/членів і надає матеріали з багатьох наукових галузей. Запити на статті обробляються за допомогою безпечного програмного забезпечення з відкритим вихідним кодом NILDE, яке гарантує,

що обмін відбувається найпростішим способом без будь-яких порушень авторських прав.

На додаток до великої колекції періодичних видань, яка нараховує понад 70 найменувань, «Європейська організація публічного права» розробила та підтримує програму обміну журналами між «Європейським оглядом публічного права» та престижними юридичними журналами.

З 2013 р. ЄОПП є самостійним видавником «Європейського огляду публічного права», його спеціальних та інших періодичних видань. «Європейський огляд публічного права» супроводжується 4-мя спеціальними виданнями: «Серія з Європейського публічного права», «Європейські дослідження», «Серія Академії європейського публічного права», «Серія європейського природоохоронного права».

Інші періодичні видання ЄОПП: «Центрально- та Східноєвропейські правові дослідження», «European Politeia».

Представники організацій-членів ЄОПП мають можливість публікувати свої наукові праці у всіх її виданнях.

На сьогоднішній день ЄОПП розробила, організувала, посприяла та підтримала понад 200 освітніх, науково-дослідних та інших закладів та надала допомогу демократичним інституціям у понад 70 країнах.

ЄОПП реалізує велику кількість проєктів технічного співробітництва, які допомагають урядам та установам у світі просувати реформи у широкому спектрі галузей. Основні сфери допомоги передбачають: правосуддя та верховенство права, зокрема реформу кримінальної та цивільної юстиції, права людини, право комерційної та інтелектуальної власності, екологічне та сільськогосподарське право, наближення національного законодавства до законодавства ЄС, реформа державного управління, належне управління та антикорупція, місцеве самоврядування та децентралізація, розвиток громадянського суспільства та демократизація.

За останні чотирнадцять років ЄОПП успішно реалізувала понад 150 проєктів, які спільно фінансуються Європейською

комісією, міністерствами Греції та іншими органами, такими як Європейський парламент чи Світовий банк, у широких сферах науки та освіти, а також інституційну розбудову в різних регіонах світу, включаючи Європу, Балкани, Кавказ, Чорне море, Близький Схід, Центральну та Південно-Східну Азію, Африку, Латинську Америку та малі острівні держави.

Вагому складову діяльності ЄОПП становлять *освітні програми*, які забезпечують безперервну освіту та підвищення професійної кваліфікації в галузі публічного права для студентів та науковців з усього світу. Під егідою ЄОПП працює декілька структурних ініціатив:

- Академія європейського публічного права,
- Школа європейського права та управління,
- Літня школа глобального права та управління,
- Інститут глобального управління та політичних інновацій,
- Академія прозорості та прав людини,
- Інститут юстиції та професійного зростання,
- Інститут Середземномор'я,
- Грецький центр європейських досліджень,
- Європейський інститут менеджменту та ін.

На їх базі постійно проводяться міжнародні наукові та науково-освітні заходи; їх учасники мають можливість отримувати дипломи міжнародного зразка. Навчання відбувається англійською та/або французькою, грецькою мовами. Відбір учасників відбувається на конкурсній основі за результатами розгляду аплікаційних заяв. ЄОПП може надавати стипендії.

Українські правники активно розвивають співпрацю в рамках ЄОПП. Так, з 2017 р. відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння між ЄОПП та Державною установою «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова Національної академії наук України» (ІЕПД), ІЕПД входить до складу Ради директорів ЄОПП. У 2016 р. за рекомендацією проф. С. Флогітіса

директора ІЕПД проф. В. Устименка обрано до складу Європейської групи публічного права. У межах співпраці з ЄОПП ІЕПД у 2017 р. створено Центр перспективних досліджень і співробітництва з прав людини у сфері економіки (Center for Advanced Studies and Cooperation on Human Rights in Economics of the Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine) з метою сприяння вдосконаленню економіко-правового регулювання розвитку економічних відносин в Україні на засадах верховенства права, прав людини та соціальної відповідальності суб'єктів господарювання у контексті євроінтеграційних і глобалізаційних процесів.

У 2006 р. було реалізовано проєкт HERA, який полягає у формуванні спільної стратегії боротьби з торгівлею людьми в Центральній та Південній Європі і поширювався на майже десять країн регіону (Албанія, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Кіпр, Македонія, Греція, Молдова, Румунія, Сербія, Туреччина та Україна). У липні 2022 р. ЄОПП підтримала звернення до ЮНЕСКО про надання Одесі статусу об'єкту всесвітньої спадщини.

У квітні 2022 р. ЄОПП брала участь в обговоренні особливостей проведення юридичної реформи в Україні та методів і технологій викладання. Особливу увагу на зустрічі з представниками МОН України було приділено:

- проведенню комплексної реформи юридичної освіти в Україні;
- вдосконаленню методів і технологій викладання;
- вдосконаленню проведення досліджень у сфері права з урахуванням принципів і стандартів Європейського Союзу.

Було досягнуто домовленості про організацію конкретних освітніх проєктів та ініціатив для українських закладів вищої юридичної освіти. Опрацьовується питання щодо організації програм подвійного дипломування та мережевої підготовки правничими школами України й Школою права та управління ЄОПП. Триває реалізація ініціативи щодо запровадження Школою права та управління

ЄОПП та провідними українськими юридичним університетами спільних освітніх програм для студентів на всіх освітніх рівнях у сфері права Європейського Союзу.

Таким чином можна зазначити, що започаткування спільних освітніх та дослідницьких проєктів створять нові можливості для українських студентів, викладачів та науковців.

У серпні – вересні 2022 р. делегація ЄОПП відвідала Київ для зустрічі з владою України з метою обговорення питань міжнародного права та територіальної цілісності України. Зокрема, під час зустрічі з С. Флогайтісом обговорювалися практичні аспекти залучення експертного та наукового потенціалу ЄОПП до найактуальніших напрямів розвитку Української держави, зокрема в контексті подальшого руху до набуття повноправного членства в ЄС.

Порушувалась проблематика можливого сприяння з боку ЄОПП в юридичному аспекті протидії російській агресії. Серед іншого було обговорено перспективи залучення провідних юристів держав – членів організації до питань посилення санкційного тиску на РФ, конфіскації заморожених активів агресора, притягнення до міжнародно-правової відповідальності за воєнні злочини, злочини проти людяності, геноцид та агресію. Також відбувся обмін думками щодо шляхів долучення організації до роботи санкційної групи Єрмака-Макфола та Міжнародної робочої групи з питань безпекових гарантій для України.

Було відзначено важливість засудження ЄОПП агресії РФ проти України.

Для України дуже важлива діяльність ЄОПП, тому наша держава активно прагнула стати її частиною. Адже права людини, верховенство права та дієва демократія є основою не лише освітнього процесу в Україні, а тими цінностями, які сьогодні захищають та відстоюють ЗСУ у війні з Росією.

Тож приєднання України до ЄОПП сприятиме подальшій співпраці та прогресивному розвитку освіти та науки в Україні та Європі; ефективній реалізації реформ в Україні, зокрема підготовки висококваліфікованих

фахівців у сфері права; реалізації спільних ініціатив, підвищенню правової грамотності населення. Також це дасть змогу залучити ЄОПП до адаптації національного законодавства до європейського для реалізації задекларованого стратегічного курсу державної політики України – вступу до ЄС. (Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: Офіційний портал Верховної Ради України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2634-20#Text>); Міністерство освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua/news/ukrayina-stala-chlenom-yevropejskoyi-organizaciyi-publichnogo-prava>; <https://mon.gov.ua/ua/news/vidbulasya-zustrich-predstavnikiv-mon-z-direktorom-yevropejskoyi-organizaciyi-publichnogo-prava>; <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-opracovuye-pitannya-priyednannya-do-yevropejskoyi-organizaciyi-publichnogo-prava-sergij-shkarlet>); Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (<https://www.kmu.gov.ua/news/ministr-osvity-i-naukyta-prezydent-rady-dyrektoziv-ievropejskoiorhanizatsii-publichnoho-prava-obhovoryly-novi-mozhlyvosti-dlia-ukrainskykh-studentiv-vykladachiv-ta-naukovtsiv>); Офіс Президента України (<https://www.president.gov.ua/news/andrij-sibiga-zustrivsyaz-prezidentom-radi-direktoriv-yevro-77461>); Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства Національного авіаційного університету (http://fmv.nau.edu.ua/ru/structure/department_ua/k_mppp/european-public-law-organization/eplo-2/); EPLO – European Public Law Organization (<https://www1.eplo.int/board>; <https://www1.eplo.int/regional>; <https://www1.eplo.int/history>; <https://www1.eplo.int/library>; <https://www1.eplo.int/projects>;

<https://www1.eplo.int/newsitem/1154/s.flogaitis-honorary-doctor-of-the-state-university-of-mariupol-and-official-visit-in-mariupol>; <https://www1.eplo.int/newsitem/1179/visit-of-the-director-of-the-eplo-to-the-national-aviation-university-in-ukraine>; <https://www1.eplo.int/newsitem/990/a-conference-on-the-city-of-odessa-by-the-institute-of-mediterranean>; <https://www1.eplo.int/newsitem/1432/eplo-stands-by-the-request-to-unesco-for-odessa-to-become-world-heritage-site>; [https://www1.eplo.int/newsitem/1075/3rd-sounion-invitational-mun-\(simun\)-on-terrorism-prevention-by-the-eplo%E2%80%99s-academy-for-transparency-&-human-rights](https://www1.eplo.int/newsitem/1075/3rd-sounion-invitational-mun-(simun)-on-terrorism-prevention-by-the-eplo%E2%80%99s-academy-for-transparency-&-human-rights); <https://www1.eplo.int/newsitem/1436/an-eplo-delegation-visits-kiyv>; <https://www1.eplo.int/newsitem/1402/declaration>); Державна установа “Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова Національної академії наук України” (https://www.iepd.kiev.ua/?page_id=5668; https://www.iepd.kiev.ua/?page_id=10456); Національна академія наук України (<https://files.nas.gov.ua/text/9/%D0%92%D1%96%D0%B4%D0%B4%D1%96%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B8/0000258/180110125805958-630.doc>); Київський університет права (<http://kul.kiev.ua/novini/pidpisano-ugodu-pro-spivpracju-z-vropeyskoju-organizacijju-publichnogo-pravagrecija.html>); Дипломатична академія України імені Геннадія Удовенка

(<https://da.mfa.gov.ua/pidpysano-ugodu-pro-spivrobitnyctvo-z-yevropejskoju-organizacijyepu-publichnogo-prava/>); ITTA INFO (<https://itta.info/ukra%d1%97nastala-chlenom-yevropejsko%d1%97organizaci%d1%97-publichnogo-pravaminoviti>)).

Генеральна Асамблея ООН більшістю голосів ухвалила резолюцію «Забезпечення засобів правового захисту та репарацій у зв'язку з агресією проти України»

Генасамблея ООН підтримала резолюцію про відповідальність Росії за війну проти України, притягнення агресора до відповідальності за порушення міжнародного права, включно з виплатою репарацій (як компенсаційних виплат держави-агресора за шкоду, завдану агресією проти іншої держави або держав).

Відповідну резолюцію 14 листопада підтримали 94 зі 193 членів асамблеї, проти проголосували 14, а 73 утрималися. Окрім Росії проти виступили Білорусь, Зімбабве, Китай, Куба, КНДР, Еритрея, Ефіопія, Іран, Малі, Нікарагуа, Сирія та ЦАР. 73 країни, які утрималися – це досить високий показник, що свідчить про політичне маневрування з небажанням конфронтації із Росією

Держави ООН, які підтримали резолюцію, визнають, що Росія має бути притягнута до відповідальності «за будь-які порушення міжнародного права в Україні або проти України, включно з її агресією на порушення Статуту Організації Об'єднаних Націй, а також будь-якими порушеннями міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини, і що вона повинна нести правові наслідки всіх своїх міжнародно-протиправних діянь, включно з відшкодуванням шкоди, зокрема будь-якої шкоди, заподіяної такими діяннями». Тим часом катастрофічні збитки від повномасштабного вторгнення обчислюються сотнями мільярдів доларів: на початку вересня Кабінет міністрів України, Європейська комісія та Світовий банк у спільному звіті оцінювали їх у 350 млрд дол. Нагадаємо, що обсяг і характер репарацій повинні визначатися відповідно до завданого матеріального збитку.

У резолюції підкреслюється необхідність створення «міжнародного механізму відшкодування збитків, втрат або шкоди, що є наслідком міжнародно-протиправних діянь Російської Федерації в Україні або проти України», а також – реєстру завданої

шкоди. Ідеться про те, щоб створити правовий механізм конфіскації російського майна в різних державах на користь постраждалих від російської агресії в Україні, дієвий навіть без участі Росії (очікувати, що навіть наступний тамтешній режим сприятиме відшкодуванню було б надміру оптимістично). «Країни, в яких знаходяться заарештовані активи РФ, мають тепер юридично обґрунтоване рішення та зможуть перейти від дискусій до дій щодо старту роботи міжнародного компенсаційного механізму. Україна запропонує їм укласти міжнародний Договір про притягнення до відповідальності та відшкодування завданих агресією Росії збитків», наголошує у своєму facebook-дописі заступниця міністра юстиції І. Мудра.

У своєму виступі постійний представник України при ООН С. Кислиця закликав об'єднатись і створити легітимну міжнародну інфраструктуру для роботи з наслідками російської агресії проти України, зафіксувати свідчення про скоєні звірства і зберегти надію на справедливість для тих, чий життя назавжди змінилися через імперіалістичні, неоколоніальні амбіції «малого керівника великої країни». Він також нагадав, що реагуючи на наслідки іракського вторгнення в Кувейт, Рада Безпеки ООН у 1991 р. ухвалила низку резолюцій, відповідно до яких було створено комісію та фонд для відшкодування збитків, спричинених війною. Нині, за його словами, з огляду на неможливість ухвалити подібне рішення через право вето Росії у Радбезі, цей крок робить Генеральна асамблея.

Звертаємо увагу на те, що резолюції Генасамблеї ООН не мають обов'язкової сили, але мають політичну вагу. В коментарі Радіо Свобода британський юрист В. Джордаш підкреслив, що розглядати резолюцію як законодавчу базу для конфіскації російського майна за кордоном поки рано: «потенційно це – перший крок у цьому напрямку».

Юрист наголошує: «Резолюція передбачає запровадження міжнародного механізму репарацій. І вона рекомендує країнам-членам ООН у співпраці з Україною створити міжнародний реєстр, щоб вести облік заяв на відшкодування, облік руйнувань, вартість відновлення тощо. Тож або Генеральна асамблея створить власний механізм для цього або самі країни розроблятимуть такі механізми на національному рівні. Як на мене, другий варіант має менше сенсу, бо у цьому випадку необхідний саме централізований механізм,

який має ініціювати Генеральна асамблея». В. Джордаш називає резолюцію логічним продовженням рішення ГА із осудом злочину агресії. Тож якщо визнано злочин, мають бути і репарації (*За матеріалом Zaxid.Net (https://zaxid.net/genasambleya_oon_uhvalila_rezolyutsiyu_iz_zaklikom_do_rf_viplatiti_reparatsiyi_ukrayini_n1552795); Радіо Свобода (<https://www.radiosvoboda.org/a/news-henasamblea-oon-reparatsii-rosia/32130612.html>); <https://www.radiosvoboda.org/a/reparations-ukraine-general-assembly-un-russia-war/32132159.html>).*

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

О. Кривецький, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Перспективи співпраці України із Міжнародним кримінальним судом

Успіхи Сил оборони України щоразу, вслід за новинами про звільнені населені пункти приносять, на жаль, необхідність розслідувати злочини, вчинені росіянами на окупованих територіях. Такі новини актуалізують питання механізмів притягнення агресора до відповідальності на всіх рівнях.

У цьому контексті важливими є перспективи міжнародного переслідування відповідальних за злочини, а отже – співпраці України з Міжнародним кримінальним судом, оскільки цей міжнародний орган не лише притягує керівників держав та інших топ-посадовців до відповідальності за геноцид і воєнні злочини, він також розглядає справи щодо репарацій. Власне, розслідування та збір доказів російських злочинів на території нашої держави Офіс прокурора МКС розпочав ще у березні цього року. Генпрокурор МКС К. Хан і Генеральні прокуратури Литви, Польщі та України підписали угоду про першу в історії участь у співпраці та приєднання Офісу прокурора МКС до спільної слідчої групи. Справа у МКС щодо злочинів, скоєних на території України, має назву «Ситуація в Україні» та знаходиться на стадії попереднього розслідування Офісом прокурора МКС.

Нагадаємо, що Міжнародний кримінальний суд – це міжнародна інституція, створена у 2002 р. відповідно до Римського статуту, яка здійснює розслідування та судовий розгляд справ щодо осіб, обвинувачених у найтяжчих злочинах: геноциді, воєнних злочинах, злочинах проти людяності та злочинах агресії.

Україна підписала, проте не ратифікувала Римський статут, а отже, не є учасницею МКС. Відтак, українська держава скористалася передбаченим п. 3 ст. 12 Римського статуту – механізмом визнання юрисдикції Суду *ad hoc* – щодо конкретних злочинів, учинених у конкретний період часу. Україна визнала юрисдикцію МКС на підставі двох заяв Верховної Ради України – щодо справ Майдану 2014 р. і щодо подій в Криму та на Донбасі 2015 р. Отже, щодо України працює норма, згідно якої юрисдикція МКС розповсюджується на держави, які не ратифікували Римський статут, але зробили заяви про визнання юрисдикції Міжнародного кримінального суду відносно того чи іншого злочину, відповідно до п. 3 ст. 12 Римського статуту. У такому випадку держава несе відповідні обов'язки, але не володіє правами, які має держава-учасник Римського статуту. Як наголошують

правники Т. Короткий та Б. Неділько в колонці для «Юридичної газети», фактично юрисдикція МКС, відповідно до заяв України та Римського статуту, поширюється: 1) на всю територію України у міжнародно визнаних кордонах (включаючи окуповані території Криму та Сходу України); 2) на будь-які воєнні злочини та злочини проти людяності, скоєні на території України; 3) у період з 21 листопада 2013 р. без обмеження строків; 4) відносно всіх осіб, що скоїли воєнні злочини та злочини проти людяності на території України без розрізненості щодо належності їх до тієї чи іншої сторони конфлікту. Тобто при ратифікації Римського статуту Україною суб'єктна та територіальна юрисдикція МКС щодо України відносно воєнних злочинів та злочинів проти людяності жодним чином не зміниться.

Наразі перспективи співпраці регулюються новим Законом, що набув чинності вже в ході повномасштабного вторгнення, навесні 2022 р. «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом». Законом врегульовується порядок співробітництва компетентних органів державної влади України з МКС відповідно до ч. 9 Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Документом внесено зміни до ст. 183 і 208 Кримінального процесуального кодексу України (КПК), а також доповнено кодекс новим розділом «Особливості співробітництва з МКС», а саме, визначено:

- обсяг і порядок співробітництва з МКС;
- виконання МКС дій на території України;
- надсилання запитів до МКС;
- передання кримінального провадження та підстави для проведення консультацій з МКС;
- затримання осіб, які розшукуються МКС та застосування до них запобіжних заходів у вигляді тримання під вартою та організація передачі їх до МКС у спрощеному вигляді.

Зокрема, визначено, що особу, яка тримається під вартою або відбуває покарання у вигляді позбавлення волі на території України, може бути тимчасово передано, на прохання МКС, для давання показань або

участі в інших процесуальних діях під час розгляду справи МКС та встановлено порядок такого передавання. Новим Розділом КПК передбачається конфіденційність та захист відомостей стосовно національної безпеки України, відшкодування витрат, пов'язаних з виконанням прохань МКС про співробітництво, забезпечується збереження доказів, а також названо центральні органи України, що прийматимуть участь у цьому співробітництві.

За словами міністра юстиції України Д. Малюцьки, Закон врегулює таку співпрацю, аби Міжнародний кримінальний суд міг більш ефективно притягувати військовослужбовців РФ до кримінальної відповідальності.

Голова Комітету ВР з питань зовнішньої політики і міжпарламентського співробітництва О. Мережко повідомив, що внесені до Кримінального процесуального кодексу України зміни надають Міжнародному кримінальному суду необхідний інструментарій для проведення розслідування. У 2014 і 2015 рр. Верховна Рада України вже підтримала дві заяви до Міжнародного кримінального суду та погодилася на його юрисдикцію. Тому ухвалення Закону щодо порядку співробітництва з МКС, на думку О. Мережко, це той необхідний крок, який дозволить суду виконувати свої функції щодо притягнення до відповідальності осіб, які вчинили воєнні злочини, злочини проти людяності та акти геноциду на території України. Тут важливо враховувати, що пріоритет у переслідування таких злочинців належить національній системі права, а міжнародна система кримінального судочинства спрацьовує тоді, коли національного судочинства недостатньо для покарання злочинців. «Наша судова система та органи прокуратури ефективно виконують свої завдання щодо притягнення винних у злочинах до відповідальності, однак, я вважаю, що доцільно передавати затриманих воєнних злочинців до Міжнародного кримінального суду. Оскільки міжнародний договір про Римський статут підписали понад 150 держав, то МКС користується вагомим авторитетом, а його справи набувають значного розголосу та мають велике значення для розвитку

міжнародно-правової практики, – сказав голова Комітету ВР з питань зовнішньої політики і міжпарламентського співробітництва. – З ухваленням цього закону вже на юридичному рівні забезпечено всі необхідні для ефективного розслідування умови».

Проте цей Закон, на думку експертів, усе ж має певні недоліки, а саме:

– суперечить принципу незалежності та безсторонності МКС, адже не передбачає самостійного проведення розслідування Офісом прокурора МКС;

– базується на національних стандартах, що відрізняються від тих, якими оперує Офіс прокурора МКС;

– не встановлює чіткого статусу Офіса прокурора МКС у контексті його роботи на території України.

«Для повноцінної співпраці з Міжнародним кримінальним судом Україні необхідне належне законодавство, а даний закон цю проблему не вирішує, а лише посилює, – наголошує експерт з міжнародного кримінального права Ukrainian Legal Advisory Group Г. Мамедов. – Навіть після повномасштабного нападу РФ на територію України та відкриття повноцінного розслідування Прокурором Міжнародного кримінального суду щодо ситуації в Україні, українські законодавці все одно не поспішають із ратифікацією Римського статуту». Тут варто звернути увагу на те, що авторитетні українські правозахисні організації – Українська Гельсінська спілка з прав людини, Центр прав людини ZMINA, Асоціація правників України та Регіональний центр прав людини – одноставно підтримують ратифікацію Римського статуту.

Отже, хоча положення Закону засновано на правах держави-члена МКС, він не

передбачає ратифікації Римського статуту і наразі Україна не має врегульованих на рівні міжнародного правового договору можливостей для здійснення співпраці з Міжнародним кримінальним судом. Тому на практиці, вважають експерти Ukrainian Legal Advisory Group, цей Закон може додати певних непорозумінь у комунікації з МКС, не матиме реального значення для взаємодії з ним та потребуватиме, щонайменше, укладення угоди про співробітництво з МКС. Прийняття цього Закону, на переконання експертів, є недостатнім для забезпечення належної взаємодії України з Міжнародним кримінальним судом, а його норми створюють враження чогось середнього між загальним порядком здійснення кримінального провадження в Україні та виконанням запитів про надання міжнародно-правової допомоги.

Відтак, логічно очікувати наступних кроків щодо унормування співпраці України з МКС (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: офіційний сайт Верховної Ради України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20#Text>; <https://www.rada.gov.ua/news/razom/223011.html>); офіційний сайт Уповноваженого ВР України з прав людини (<https://www.ombudsman.gov.ua/news>); вебсайт Української Гельсінської спілки з прав людини (<https://helsinki.org.ua/articles/shcho-take-mizhnarodnyu-kryminalnyu-sud>); видання «Юридична газета» (<https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/ukrayina-i-mizhnarodniy-kriminalniy-sud-dvadcyat-skladnih-pitan-i-prostih-vidpovidey.html>); видання «Лівий берег» (https://lb.ua/blog/olena_moshenets/527492_mizhnarodniy_kriminalniy_sud-shlyah.html).*

А. Годлюк, канд. політ. наук, наук. співроб. НЮБ НБУВ,
О. Пестрецова, канд. наук із соц. ком., наук. співроб. НЮБ НБУВ

Мародерство як воєнний злочин

Під час воєнного стану засоби масової інформації щодня подають величезну кількість інформації, яка має не тільки позитивний характер, а й негативний відтінок, і серед неї дуже часто можна зустріти слова «мародер, мародерство». Варто наголосити, що не завжди ці поняття вживаються правильно. Досить часто не лише пересічні громадяни, а й журналісти та політики називають «мародерством» будь-які випадки, що викликають несхвалення: від зависоких цін чи перепродажу гуманітарної допомоги до побутових крадіжок чи пограбування, залишеного в умовах бойових дій майна. Проте коли йдеться про мародерство, слід пам'ятати, що це не оціночне судження, а про поняття, що визначене законом, при цьому аморальність деяких вчинків в умовах воєнного стану хоч і викликає зрозуміле обурення, та все ж чіткість формулювань не відмінняє. Як цілком справедливо наголошував у коментарі газеті «Закон і Бізнес» адвокат А. Левковець, поняття «мародерства» не є виключно моральною категорією і його загальноприйняте в суспільстві тлумачення як будь-якого корисливого злочину під час війни не є коректним.

Отже, терміном «мародерство» історично називали привласненням чужого майна на полі бою або за трагічних обставин, катастроф, бойових дій для власної наживи. Поняття бере початок ще з сер. XVII ст. і походить від прізвищ двох військових командувачів – німця, генерала графа Й. Мероде та шведа, полковника Вернера фон Мероде, що брали участь у Тридцятирічній війні. Підлеглі солдати цих командирів безжально та жадібно грабували європейські міста і саме їх зажерливість дала поштовх для появи нового слова – «мародер».

Попри цей історичний екскурс, слід зважати, що сьогодні мародерство – це військовий злочин, що трактується таким як на рівні національного законодавства, так і регламентований нормами міжнародного гуманітарного права.

Власне, вирази «мародерська культура» та «мародерська свідомість» сьогодні використовуються істориками та антропологами щодо *Modus operandi* росіян, з відсилками до історичних сюжетів: від «великого відступу російських військ з Галичини» під час Першої світової війни до радянських проявів «барахольства» під час походу червоної армії у вересні 1939 р. в західну Україну та західну Білорусь чи у 1945 р. на завершальному етапі Другої світової у Європі. Можна також зустріти відсилки до «державного мародерства» як визначення пограбування окупованих територій, що неодноразово мало місце під час світових воєн XX ст. і досить активно практикується росіянами в Україні сьогодні. Попри виразність цих формулювань, слід розуміти, що це швидше метафори, юридичний зміст поняття на сучасному етапі помітно вужчий.

У міжнародному праві поняття «мародерство» розглядається в широкому аспекті та враховує також безпорадний стан мешканців окупованих територій під час бойових дій, що зазнали грабежів та розбою. Важливою особливістю цього злочину є те, що його вчиняють шляхом насильства. Тематика воєнних злочинів гостро засуджується на міжнародному рівні, так, наприклад, у ст. 15 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених та хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 р. закріплено положення, згідно з яким: «сторони перебувають у конфлікті у час і особливо після бою і змушені вживати всіх можливих заходів щодо запобігання поранених і хворих від пограбування і розшукати мертвих і перешкодити їх пограбуванню». Ст. 50 зазначеної Конвенції визначено незаконне довільне привласнення майна, що проводиться у великому масштабі і не викликане військовою необхідністю, віднесено до серйозних порушень. Крім того, країни-учасниці військових дій зобов'язуються розшукувати

осіб, що звинувачуються у вчинення, або у наказі про вчинення і, яке б не було їх громадянство, передавати їх своєму суді.

В українському інформаційному просторі останнім часом термін «мародерство» вживається досить часто, проте не завжди доречно, оскільки, як ми вказували вище, він має вказувати на прямий військовий розбій. Відповідно до ст. 432 Кримінального кодексу України, мародерством є викрадення на полі бою речей, що знаходяться при вбитих чи поранених. При цьому слід зважати на декілька уточнюючих нюансів: по-перше, оскільки мародерство є воєнним злочином, то інкримінувати його можна лише особам, які беруть участь у військових діях. Цивільні особи за умови незаконного заволодіння майном незалежно від обставин несуть відповідальність за крадіжку чи грабіж. Так само, як і незаконне заволодіння майном, що не належить вбитим чи пораненим не може кваліфікуватись як мародерство, залежно від обставин це може бути крадіжка з проникненням в житло, незаконне заволодіння транспортним засобом, перевищення повноважень військовослужбовцем тощо. По-друге, як національним, так і міжнародним правом розрізняється мародерство отримання військових трофеїв. Поняття «військові трофеї» визначено нормами міжнародного права. До таких відносять захоплене у противника військове майно – озброєння, військову техніку, боєприпаси, обмундирування, медикаменти, яке може використовуватися військовими (звертаємо увагу, що йдеться про перехід військового майна у власність держави, а не конкретного військовослужбовця). І ще одне уточнення: формулювання «захоплення засобів та знарядь для ведення війни», що власне і легалізує присвоєння військового майна, не стосується цивільних, тобто умовні партизанські трофеї однозначно підлягають передачі військовим.

Отже, національне трактування поняття «мародерство», передбачене ст. 432 Кримінального кодексу України, має вужче застосування у порівнянні з практикою застосування Женевських конвенцій та

відповідно до Римського статуту. Тоді, як за українським Законом мародерство обмежується викрадення на полі бою речей, що знаходяться при вбитих чи поранених, міжнародні норми розширюють це поняття до заволодіння будь-яким майном без згоди його власника для особистого користування.

Однак, слід відзначити, що вже в умовах воєнного стану набрав чинності Закон України № 2117-IX «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство», який посилює покарання не тільки за привласнення на полі бою майна поранених та вбитих (мародерство), а ще й за використання для незаконної наживи трагічних обставин і бойових дій. Для складу кримінальних правопорушень, передбачених у ст. 185 (крадіжка), ст. 186 (грабіж), ст. 187 (розбій), ст. 189 (вимагання), ст. 191 (заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем) запроваджено кваліфікуючу ознаку: скоєння в умовах воєнного або надзвичайного стану. Зрозуміло, що відповідальність за вчинення кримінальних правопорушень в умовах воєнного або надзвичайного стану стала жорсткішою.

Не менш важливо, що саме на цих нормах має вибудовуватись правова база переслідування російських військових, що в порушення звичаїв війни здійснювали злочини на окупованих територіях. Загалом універсальна норма саме щодо воєнних злочинів міститься у Розділі XX ККУ. Так, відповідно до ст. 438 злочин «порушення законів та звичаїв війни» передбачає жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, використання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території та інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Злочином також є віддання наказу про вчинення таких дій. Покарання за такі дії передбачене у вигляді позбавлення волі на строк від восьми до дванадцяти років (ч. 1 ст. 438 ККУ). Якщо такі дії були поєднані з умисним вбивством, то

застосовується покарання у вигляді позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічного позбавлення волі (ч. 2 ст. 438 ККУ).

З початку повномасштабного російського вторгнення в Україну відкрито майже 20 тис. проваджень за фактами мародерства. Найрезонансніші випадки були скоєні на Київщині, про що правоохоронці дізнались завдяки полону російських окупантів, в яких були вилучені особисті речі, зняті з загиблих українців. Звільнення окупованих територій приносить нову інформацію про вчинені там злочини. Прикметно, що в Росії майнові злочини проти українців декриміналізовано – в Кримінальному кодексі згадки про мародерство відсутні. Утім, згідно українського законодавства за кримінальні правопорушення, вчинені на території України, іноземні громадяни несуть кримінальну відповідальність в Україні. Відповідно до ст. 6 ККУ, всі особи незалежно від громадянства, які вчинили злочини на території України, підлягають відповідальності, передбаченій кримінальним законодавством України (принцип територіальності). Якщо йдеться про російських військовослужбовців, які покинули територію України, то притягнення їх до кримінальної відповідальності можливе

на міжнародному рівні і здійснюється через Міжнародний кримінальний суд. Щоправда, ані Росія, ані Україна не є країнами-членами МКС. Тож реальне притягнення до відповідальності передбачає не лише ухвалу МКС, а й арешт на території однієї з 123 країн-членів МКС (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: офіційний вебпортал Верховної Ради України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#Text>; <https://www.rada.gov.ua/news/razom/220175.html>); вебсайт «Закон і Бізнес» (<https://zib.com.ua/ua/151141.html>); вебсайт «Українське радіо» (<http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=98675>); вебсайт Координаційного центру з надання безоплатної правової допомоги (<https://www.facebook.com/Ukraine.Legal.Aid/posts/339371744892687>); вебсайт «Громадський простір» (<https://www.prostir.ua/?news=vidpovidalnist-za-vchynennya-maroderstva>); вебсайт «ЮрФем» (<http://jurfem.com.ua/maroderstvo-ponyattya-osoblyvosti-vidpovidalnist>); видання «Юридична Газета» (<https://jur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravota-proces/hto-vam-dozvolyt-dobre-zhiti-vidpovidalnist-za-maroderstvo-ta-inshizlochyni-pid-chas-viyni.html>)).*

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА *

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: Володимир В'ятрович, історик, народний депутат України

Шанс на соціальну справедливість для борців за незалежність.

Нарешті ми почали шлях до відновлення не лише історичної, але соціальної справедливості щодо людей, завдяки яким Україна здобула незалежність.

Нині Верховна рада підтримала в першому читанні проєкт закону 8032 «Про внесення змін до Закону України «Про пенсії за особливі

заслуги перед Україною» (щодо борців за незалежність України у ХХ столітті) «

В 2015 році було ухвалено Закон «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті», який визначив їх місце в історії. Але питання належного їх соціального захисту залишалося невирішеним.

В часи СРСР, навіть вийшовши з місць позбавлення волі, ці люди були позбавлені гідної роботи й зарплати, а отже, отримали

* Збережено стиль і граматику оригіналу

мізерні пенсії. У той час як пенсії їхніх катів – колишніх суддів, прокурорів, працівників КГБ, МВД є значно вищими.

Законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною», поширивши його дію на громадян України, які відповідають одночасно трьом критеріям:

По-перше, відповідно до Закону «Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті» мають статус борців за незалежність України у XX столітті.

По-друге, відповідно до Закону України «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» зазнали репресій за політичними або релігійними мотивами у формі позбавлення волі (ув'язнення) або примусового безпідставного поміщення здорової людини до психіатричного закладу. Тобто йдеться саме про політв'язнів.

І, по-третє, ці особи мають бути реабілітованими у встановленому законом порядку.

Нагадаю, в рамках #декомунізація Україна оновила процедуру реабілітації, скасувавши старі советські обмеження.

Сподіваюся вже незабаром закон буде ухвалено вцілому і борці за незалежність почнуть отримувати належну їм допомогу від держави, яка незалежна саме завдяки їм.

Певен, що попри додаткові витрати, це зробить Україну не біднішою, а сильнішою. (<https://blogs.pravda.com.ua/authors/viatrovych/6364e5fc1ecc3/>). – 2022. – 04.11).

Блог на сайті «LB.ua»

Про автора: Грігол Катамадзе, президент ВГУ «Асоціація платників податків України»

Перезавантаження Бюро економічної безпеки: відмова від гірших традицій податкової міліції на користь ризик-орієнтованого підходу

Український бізнес закликає перезавантажити Бюро економічної безпеки.

Така вимога – логічний висновок після аналізу незадовільних показників діяльності цього органу від початку його роботи.

Ідею перезавантаження БЕБ підтримують і в парламенті. «Закон був гарний, але ми не бачимо жодних результатів, – відзначив минулого тижня голова Комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової, митної політики Данило Гетманцев під час щорічного форуму «Діалог громадянського суспільства, бізнесу і влади» в Києві. – Ми зробили цей орган, щоб те, що робила податкова поліція, не повторилося. Але 80% складу бюро – колишні податківці. І все керівництво податкової перейшло до бюро. Тоді питання: нащо ми це робили? Тому звичайно ми зараз маємо зробити перезавантаження БЕБ».

Раніше звіт діяльності Бюро за рік став предметом розгляду на засіданні двох парламентських комітетів – із питань правоохоронної діяльності та з питань фінансів, податкової та митної політики.

Жодним чином не заперечуючи авторство народних депутатів на закон про Бюро економічної безпеки, вважаю за потрібне наголосити, що це – плід тривалої спільної праці великого колективу робочої групи, яка об'єднала науковців, експертів, представників бізнесу, всіх правоохоронних структур.

Звісно, варто віддати належне законодавцям, які брали активну участь у розробці та, що не менш важливо, у процесі ухвалення цього закону. Але не слід забувати: створення нового єдиного аналітичного органу з правоохоронною функцією було багаторічною – з 2014 року – вимогою бізнесу до влади.

Добре пам'ятаю, як під час передвиборчої президентської кампанії у 2019 році тоді ще кандидат у Президенти Володимир Зеленський зробив це питання одним із ключових питань своєї передвиборчої програми. Майбутній Президент неодноразово про це говорив на зустрічах із представниками бізнес-спільноти: з тими, хто сплачує податки і підтримує життєдіяльність державного управління. Згодом такі ж тези взяла до передвиборчої програми політична партія «Слуга народу».

Асоціація платників податків України була в авангарді активного лобювання ідеї створення

БЕБ від самого початку і до сьогоднішні. Подекуди наша асоціація залишалася наодинці, коли вже майже ніхто не вірив у реалізацію. Ми присвячували цій темі численні публічні обговорення, круглі столи, конференції.

Одна з таких масштабних конференцій – «Законодавче забезпечення діяльності Бюро економічної безпеки України» – відбулася 17 травня 2021 року, за чотири місяці до формування нового органу. Для напрацювання спільних підходів до вирішення актуальних правових проблем щодо запуску Бюро на принципово інших засадах та в контексті викликів сьогоднішньої конференція об'єднала науковців та експертів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Національної академії внутрішніх справ, Асоціації платників податків України.

Під час роботи конференції обговорювались низка напрямів роботи розвідувальною аналітикою ІЛР (Intelligence Led Policing), можливості та ризики застосування у правоохоронній системі України.

Імплементация ризик-орієнтованого підходу в систему досудового розслідування та оперативного-розшукового забезпечення економічної безпеки держави.

Розробка стратегії відвернення кримінальних загроз, протидії системним кримінальним явищам та руйнування кримінальних бізнес-моделей, запровадження системи стійкості БЕБ (своєчасна ідентифікація загроз, оцінка ризиків і визначення вразливостей).

Створення єдиної методології протидії правопорушенням проти фінансових інтересів держави, поєднаною з системою управління ризиками.

Поєднання дискреції у правозастосовній діяльності з системою оцінки ризиків та загроз.

Запровадження дієвих механізмів кооперації між правоохоронними органами, створення Центру обміну інформацією.

Шляхи мінімізації ризиків тиску на бізнес через використання правоохоронних повноважень тощо.

Не випадково згадав про цю конференцію за підсумками Форуму «Діалог громадянського суспільства, бізнесу та влади: виклики воєнного

часу», організаторами якого виступили Національна бізнес-коаліція й Українська Рада Бізнесу за сприяння Центру міжнародного приватного підприємництва (CIPE) і на якому одним із гострих питань стало питання діяльності БЕБ.

Не візьму на себе сміливість давати оцінку діяльності БЕБ – це зробили народні депутати в рамках парламентського контролю над діяльністю органів виконавчої влади, це достатньо вичерпно на форумі зробили незалежні аналітичні центри та експерти. Виникає лише одне запитання: чи таку діяльність органу мав на увазі Президент України Володимир Зеленський, коли говорив про створення нового єдиного аналітичного органу по боротьбі з економічними злочинами? Абсолютно переконаний: голова держави мав на увазі зовсім інший – інноваційний підхід до реалізації цього проекту, так само, як аналогічні сучасні підходи застосовуються в інших сферах.

А що ж робити далі? Це питання було одним із ключових на форумі. Ми прекрасно усвідомлюємо: історію вже неможливо змінити, і всі учасники процесу повинні визнати, що було допущено багато помилок. Шкода, що втрачено дорогоцінний час, особливо в перші пів року, які припали на довоєнний період.

Одразу хочу наголосити: попри розчарування результатами роботи нового органу, припинення існування Бюро економічної безпеки – не шлях сильних, від цієї ідеї необхідно категорично відмовитися.

На мою думку, перезавантаження роботи Бюро має відбуватися у відповідності з профільним законом.

Однією з фундаментальних новацій цього закону є ризик-орієнто

ваний підхід у діяльності органу. У документі чітко прописані завдання з восьми пунктів, де першим пунктом стоїть: «виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних».

Законодавець зробив дуже важливий вибір на користь імплементации нової моделі поліцейської діяльності, яку, до речі, в країнах Європи та США вже апробовано впродовж

тривалого періоду. Поліцейська діяльність, керована розвідувальною аналітикою, (так звана ІЛР – Intelligence Led Policing), – є наріжним каменем сучасної правоохоронної політики, яка підкреслює проактивну і превентивну загальну методологію і яка дає можливість правоохоронцям на один крок випереджати злочинців. ІЛР модель дає можливість визначати і бачити тенденції та закономірності, які пов'язують різні злочини, осіб і місцезнаходження, а це, у свою чергу, дає можливість набагато швидше і ефективніше реагувати та запобігати злочинам.

Добре розумію, що впроваджувати нові методи завжди дуже складно, але впевнений, що всі зацікавлені в процесі відбудови сучасної української держави зроблять усе необхідне для ефективного втілення цієї концепції і розуміючи, що її реалізація наблизитиме діяльність українських правоохоронців до європейських.

Команда експертів асоціації впродовж року активно працювала над розробкою Методології проведення аналізу фінансово-економічних ризиків, а також її ключової складової – Автоматизованої системи управління ризиками, яка до речі, буде базовим інструментом впровадження в життя реформаторського для правоохоронної системи ризик-орієнтованого підходу. Найближчим часом наша команда буде готова презентувати суспільству цей документ, разом із алгоритмами визначення ризиків економічної безпеки.

Ми не хочемо перебувати в стані очікування і активно працюємо над різними напрямками, зокрема, активно підключаючи до цих процесів авторитетних міжнародних експертів, щоб у дуже складний час підставити плече державі.

Діяльність Бюро економічної безпеки залишається у фокусі уваги українського бізнесу. Серед інституційних реформ, які увійшли до ухвалених на форумі ТОП-10 пріоритетів бізнесу, – постійний контроль за роботою Бюро економічної безпеки, створення якісних показників ефективності для вимірювання ефективності роботи БЕБ.

Парламентський та громадський контроль надасть можливість перезавантажити роботу

цього важливого органу, зробити його діяльність ефективною з точки зору подолання економічної злочинності і водночас – прозорою та підзвітною суспільству (https://lb.ua/blog/grigol_katamadze/535054_perezavantazhennya_byuro_ekonomichnoi.html). – 2022. – 07.11).

Блог на сайті «LB.ua»

Про автора: Юрій Болоховець, голова Державного агентства лісових ресурсів

Атлас лісових доріг України: розпочато пілотний проєкт

В Україні з'явиться перший в історії Українського лісівництва електронний Атлас лісових автомобільних доріг. Нещодавно на базі одного з лісгоспів Карпатського регіону розпочато перший крок до реалізації великого проєкту.

Треба визнати, що досі точно не відомий реальний стан лісотранспортної мережі в Україні. У матеріалах лісовпорядкування до доріг дуже часто відносять просіки, трельовальні волоки та довільно утворені проїзди. До речі, матеріали лісовпорядкування виготовляють раз на десять років. Отже, інформація на мапі не завжди відповідає дійсності. Проїхати автомобілем по багатьох із вказаних доріг не вийде.

Процес інвентаризації транспортної мережі було розпочато Держлісагентством ще одинадцять років тому. Було видано наказ про запровадження геоінформаційних систем для обліку та інвентаризації лісових автомобільних доріг. Але обліковували здебільшого новозбудовані дороги. Час від часу проводили навчання фахівців лісгосподарських підприємств щодо сучасних технологій будівництва лісових доріг та розвитку лісотранспортної інфраструктури.

На сьогодні ухвалено рішення продовжити цю роботу і в майбутньому створити «Атлас лісових автомобільних доріг України». Найближчим часом буде реалізовано пілотний проєкт транспортного освоєння окремого лісгоспу. На карту буде нанесено всі наявні

лісові дороги, якими здатний проїхати лісовозний автомобіль, та буде спроектовано мережу трас для будівництва лісових доріг у майбутньому.

Останніми роками утримання наявних і будівництво нових доріг проводилось переважно коштом лісгоспів, виходячи з фінансового стану кожного з них. Тому, до речі, й обсяг новозбудованих доріг залишає бажати кращого. Так, для прикладу, у 2020-му збудовано, відремонтовано та реконструйовано 240 км лісових автодоріг. У 2021-му збудовано 131 км земляного полотна і на 161 км – облаштовано дорожній одяг. Будівництво цього року продовжується, але обсяг також невеликий. Потреба – на порядок більша.

У колег з Польщі є таке переконання: якщо відстань вивезення лісопродукції з лісосіки до дороги з твердим покриттям не перевищує одного кілометра, підприємство має прибуток. Якщо ж перевищує один кілометр двісті метрів – потенційний прибуток з'їдає вартість вивезення. Тому в Європі велику увагу лісівники приділяють саме розвитку транспортної мережі лісових автомобільних доріг. Європейці дуже добре вміють рахувати гроші.

В Україні ж віддаль вивезення значно перевищує європейські показники. Звичайно, вона зменшується, починаючи з 2007 року, але ситуацію вкрай необхідно покращувати. Мало того, ще декілька десятків років в Україні трелювали деревину на значні відстані. Зокрема, в Карпатах траплялися випадки трелювання трактором на відстань декількох кілометрів.

У сусідній Словаччині рекомендована щільність доріг у гірській місцевості складає 15-20 км на тисячу гектарів, тоді як в українських Карпатах цей показник складає 3-6 км на тисячу гектарів. Отже, для збільшення щільності лісової дорожньої мережі до європейського рівня нам потрібно інтенсивно працювати впродовж десятиліть.

Навіщо ж в такому разі створювати Атлас? Переконатись, що ситуація ще гірша, ніж ми уявляли?

Звісно ж, ні. В Україні триває реформа лісової галузі, управління буде централізовано,

лісгоспи до кінця року об'єднаються у ДП «Ліси України». Це дасть можливість змінити підхід до будівництва лісових доріг та розв'язати проблему з фінансування цього процесу. А електронна карта «Атлас лісових автомобільних доріг України» стане відправною точкою у формуванні інвестиційної програми з розвитку лісотранспортної мережі на зразок європейської.

Як у минулому ухвалювалось рішення щодо будівництва дороги? Лісгосп орієнтувався на рекомендації Держлісагентства будувати не менше 1 кілометра дороги на кожні 25 тис. куб. м від загального обсягу заготовленої деревини. Таке рішення Держлісагентством було прийнято як проміжний крок з метою запустити процес розвитку лісотранспортної мережі на принципово нових на той час засадах.

Насправді будівництво лісової дороги – це справжній інвестиційний проєкт, під який єдина лісова компанія зможе залучати зовнішні фінансові ресурси. В кожному випадку буде потрібна комплексна експертиза, яка враховує не лише економічну складову, але й інші фактори – підвищення протипожежної безпеки, розвиток соціально-економічного та рекреаційного потенціалу регіону, відповідність загальній стратегії розвитку мережі лісових доріг. Але термін окупності та економічна доцільність – це ключові критерії для отримання зовнішнього фінансування.

Друге важливе питання – хто і як будуватиме? Наразі деякі лісгосподарські підприємства, які мають власну техніку, частково, або повністю виконують роботи власними силами. Деякі залучають підрядників. Наше бачення – будівництво лише на конкурсній основі з розділенням функції замовника і підрядника, з незалежним зовнішнім контролем та оцінкою якості виконання робіт. Кілометр лісової дороги в горах – це понад мільйон гривень, чималі кошти, тому питання ефективності їхнього використання має бути одним з пріоритетів.

В структурі ДП «Ліси України» передбачений відділ капітального будівництва, розглядається можливість утворення під його управлінням декількох спеціалізованих регіональних підрозділів з технікою та фахівцями для виконання будівельних робіт.

Але для великих проєктів базовий принцип має залишитись незмінним – залучення виконавця на конкурентній основі. В Україні створена надпотужна дорожньо-будівельна галузь, яка сьогодні не завантажена і готова братись за будь-яку роботу.

Ще минулого року в ДерждорНДІ ми замовили державні стандарти на проектування, будівництво, ремонт і утримання лісових доріг, що включають вимоги до покриття, характеристики та види матеріалів. Процес, на жаль, досить тривалий, будемо вчергове просити колег пришвидшитись. Програма будівництва наступного року повинна проводитись вже за новими стандартами. Якісно збудована лісова автодорога десятки років не потребує капітального ремонту – це доводить приклад наших австрійських колег.

Ще одна функція електронної карти лісових автомобільних доріг – контроль за переміщенням вантажного транспорту. Колеги з Латвії, досвід яких ми переймаємо, запровадили систему онлайн-диспетчеризації, обладнали увесь транспорт GPS-трекерами та чітко контролюють маршрут переміщення вантажівок. Це мінімізує можливості для вивезення з лісу необлікованої деревини.

І останнє. Атлас лісових автомобільних доріг буде поєднаний з даними різноспектральних космічних знімків, які визначають «маску» лісу. Сподіваюсь, що проєкт підтримають наші партнери з UNDP Ukraine. Адже лісові автомобільні дороги – це не лише економіка підприємства, але й протипожежна безпека (можливість швидко дістатись до місця виникнення пожежі і локалізувати займання) та збереження природної екосистеми (щільна лісотранспортна мережа – це більший відсоток вибіркових поступових рубок та збереження природного лісу) (https://lb.ua/blog/yurii_bolokhovets/535173_atlas_lisovih_dorig_ukraini.html). – 2022. – 08.11).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Денис Осмолівський, правозахисник

Податковий фронт. СМКОР – зброя невибіркової дії

Останнім часом бізнес почав масово скаржитись на чергову хвилю зупинення реєстрації ПН/РК. Знов лунають звернення бізнесу до народних депутатів з проханням вплинути на правосвідомість податківців, організуються чергові петиції, профільні чати в пабліках рясніють різноманітністю прикладів блокування, яке скалічує господарські відносини та свідомість бухгалтерів.

Правники вже втомились закликати до здорового глузду народних депутатів, Мінфіну та ДПС, про те, що зупинення реєстрації ПН/РК – це неправове втручання у господарські відносини, що перериває господарську операцію з негативними наслідками для сторін побудоване на припущеннях. Втомились від безперспективності будь-якого судового оскарження при безвідповідальному саботажі ДПС виконання рішень суду які набрали законної сили.

Судді вже втомились від навантаження оскаржуваних протиправних рішень ГУ ДПС та ДПС, всіляко намагаючись в правових позиціях донести органам влади про хибність та протиправність всієї системи блокування і тим більше її викривленої реалізації через підзаконні акти. Втомились від однотипності та недолугості відзивів ДПС, в яких навіть назви суб'єктів змішуються по різних справах. Втомились від відвертого «скавчання» ДПС про безпідставне поновлення строків та відстрочення сплати судового збору.

Підприємці ж, ще у довоєнний час, були втомлені від безвідповідальної поведінки ДПС та інфантильності Мінфіну. В даний час втомлені доданою війною та замість підтримки від держави отримують додатковий тягар від блокування їх діяльності.

Чи відомо народним депутатам профільного (фінансового) комітету ВР, Мінфіну та ДПС про проблеми реального бізнесу від сучасної моделі СМКОР? Звичайно, але обґрунтування їх позиції зовсім недержавницьке – ми боремось з тіншовим обігом ПДВ, якщо хтось випадково потрапляє під «бомбардування» (чит. блокування) завжди має можливість

довести свою непричетність через подання документів чи оскарження рішення ГУ ДПС. Єдине, що забувають при цьому можновладці, що саме ми звинувачуємо ворога у застосуванні зброї невибіркової дії, що спричиняє втрати серед цивільного населення та шкоду цивільним об'єктам, що не відповідає потребам досягнення необхідної воєнної переваги над супротивником.

Поточний механізм зупинення реєстрації ПН/РК можна сміливо ставити в порівняння із зброєю невибіркової дії, адже статистика ДПС та судова практика свідчить, що з загальної кількості ПН/РК реєстрація, яких зупинена, переважна більшість то є реальний бізнес. Одиниці «схемників», якщо і потрапили під СМКОР, або зовсім не оскаржують, або у зовсім недорогий для себе спосіб відновлюють реєстрацію ПН/РК в судовому порядку користуючись протиправністю самого механізму.

Чи є перспективи змін від чергової петиції втомленої від правничої безвідповідальності бізнес спільноти? Відповідь вже відома, її чітко зазначив Мінфін у відповіді на попередню петицію (додається).

Якщо держорган у офіційному листуванні зазначає, що механізм було запроваджено з метою ліквідації та боротьби з так званими «скрутками» та «пересортом», то вочевидь не варто чекати приведення підзаконних нормативних документів у відповідність до Закону.

Єдине, що можна констатувати впевнено – СМКОР в даний час знову працює як «податковий комбайн». Згрібає всіх, у кого продаж товарів (послуг) відмінний від придбаних: виробництво, будівництво, с/г, і т.д. «Помилка» зупиненого ПДВ на мільярди, може це і є магічний ефект податкових надходжень?

Зупинені зобов'язання з ПДВ для обслуговуючого сектору – це відсутність податкового кредиту для більш крупного, який збільшує за рахунок цих зупинень сплату ПДВ. В результаті «досягнення» демонструє ДПС, задоволений Мінфін та й фінансовий Комітет ВР з 2019 року влаштовує «податковий комбайн». Єдине на що не звертають уваги можновладці, що зупинення ПН у постачальників

держзамовлень лише збільшують податкове навантаження у замовників, наприклад блокування ПН у постачальників «зеленої» енергетики навантажує бухгалтерів постачальників зайвою роботою, а державне підприємство зайво сплаченим ПДВ.

Поточні підзаконні акти щодо зупинення ПН/РК (Порядки 1165 та 520) містять численну кількість правових дефектів (Правові дефекти в роботі СМКОР), які фактично нівелюють будь-яку боротьбу з схемним податковим кредитом, адже відновлення відбувається за рішенням суду з підстав формального невиконання вимог ДПС щодо індивідуального акту органу владних повноважень – рішення про відмову у реєстрації ПН/РК. Намагання автоматизувати СМКОР під час прийняття рішення про відмову у реєстрації ПН/РК, яке приймає Комісія регіонального рівня, перетворилося на формальне проставлення відмітки в рішенні про начебто ненадання первинних документів при їх фактичній наявності.

Отримавши тисячі програних справ у судах у зв'язку з правовими дефектами підзаконних актів, які регулюють роботу СМКОР, поточне керівництво ДПС не винайшли нічого кращого аніж саботувати виконання рішення судів, станом на 21 лютого 2022 року такий залишок складав 4284 рішення.

В результаті, СМКОР:

- неефективний для протидії ухиленню від оподаткування, оскільки попередній аудит не дає результатів без реальної оцінки самої закінченої операції, крім того ДПС – сервісна служба, що не має правоохоронної функції, отже функція контролю неповноцінна;

- необ'єктивний з моніторингу, оскільки значна кількість розблоковується за результатами розгляду пояснень та скарг;

- непрозорий в частині прийняття рішення щодо ризиковості платника, оскільки комісії розглядають «податкову інформацію», яка по суті є суб'єктивним висновком ревізорів;

- корумпований в результаті суб'єктивності та вибіркової прийняття рішень про ризиковість платника, підтвердженням є значна кількість кримінальних проваджень в ДБР по діям ДПС, згідно даних судового реєстру;

– безвідповідальний, оскільки протиправне зупинення відновлюється за рішенням суду, особи, які приймали рішення про відмову в реєстрації або внесення до переліку ризикових не притягаються до відповідальності.

– СМКОР запроваджено в органі, який відповідальний за адміністрування податків та наповнення бюджету, без взаємозв'язку з загальним баченням протидії ухиленню від оподаткування. Відповідно СМКОР не виконує функцій протидії ухиленню від оподаткування, а лише породжує появу нових підприємств, задіяних у схемах, які після включення до ризикових залишаються без діяльності та реєструються нові.

Який вихід з поточної ситуації?

Комітету ВРУ з питань фінансів:

– врешті визнати свою багаторічну бездіяльність у наведенні правового порядку в питанні зупинення реєстрації ПН/РК. Виконати свої прями обов'язки контрольної функції, здійснити аналіз практики, застосування законодавчих актів у діяльності Мінфіну та ДПС, їх посадових осіб, у даному питанні, особливо судової практики (можна розпочати з постанов КАС Верховного Суду у справі 826/12108/18 щодо Порядку 117 та від 22.06.22 у справі № 640/6130/20 щодо ризиковості платника). Порахувати скільки бюджетних коштів було витрачено ДПС на безглузді апеляційні та касаційні оскарження завідомо програшних справ та повідомити ці цифри суспільству.

– з Комітетом з питань правоохоронної діяльності, Мінфіном та ДПС не здійснювати у воєнний час публічне приниження новоствореного органу (БЕБ), а спільно з ним розробити концепцію протидії ухиленню від оподаткування, з визначенням: реальних загроз, сил (учасників та їх можливостей) та засобів (нормативного підґрунтя). В умовах війни, яка відбувається по всіх фронтах не зайвим буде створення спільного «координаційного штабу» з протидії загрозам економічної безпеки із залученням БЕБ, СБУ, ДБР, НАБУ, НПУ та ГУР МОУ з СВР, для їх продуктивної співпраці та розмежування завдань. За наслідками такої роботи можливо з'явиться розуміння як із зброї

невибіркової дії (СМКОР), зробити податковий високоточний НІМАРС, але це за умови дійсно виконання профільними комітетами ВРУ функцій «Генерального податкового штабу», а не майданчиками для публічної інквізиції правоохоронців.

– на цей час, доки концептуальні питання не будуть врегульовані, не займатись невибірковим «бомбардуванням» платників ПДВ, а забезпечити роботу СМКОР у функції «податкового сканеру» діяльності СПД (мережі СПД, ланцюгів), без права прийняття рішення про зупинення реєстрації ПН/РК. Нехай ДПС врешті відпочине від податкового контролю та поступово стає сервісною службою, в тому числі, через адміністрування податкової інформації, яку за умов правильного використання можна монетизувати легально, а не реалізовувати нелегально.

П.С. Чергову петицію все ж таки пропоную підписати всім небайдужим, нехай можновладці трохи почуваються в податковому тонусі, бо з такою владною бездіяльністю СМКОР перетворюється на якийсь “Taxhed-2022» (https://lb.ua/blog/denys_osmolovskiy/535810_podatkoviy_front_smkor-zbroya.html). – 2022. – 14.11).

Блог на сайті «AgroPolit.com»

Про автора: Ігор Лісецький експерт із земельних питань

Земельні зміни у «військовий закон»

Ринок очікує підписання президентом законопроекту 7636 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель».

Він важливий для земельного ринку та власників паїв. Коротко про основні пункти.

Ним внесено зміни в пункті 6-1 Перехідних положень ЗКУ щодо оформлення прав оренди та викупу ділянок які знаходяться в постійному користуванні. Так, ідеться про значні зміни у

27 пункт перехідних положень Земельного Кодексу:

з моменту оприлюднення, скасовується подальша автоматична пролонгація договорів оренди на 1 рік.

передача на 1 рік земельних ділянок комунальної власності діє лише коли не функціонує ДЗК (тобто скасовується наразі).

скасовується передача земель для ведення товарного сільгоспвиробництва без аукціонів.

відновлюється безоплатна передача земельних ділянок у приватну власність, на яких розміщене нерухоме майно, а також тих ділянок, які були передані в користування до набрання чинності Земельного Кодексу України (старі городи). Решта заборон на безоплатну передачу діє.

скасовано заборону на формування земельних ділянок державної, комунальної землі та невитребуваних та нерозподілених паїв.

відновлено земельні аукціони.

договори оренди на землі постійного користування також підлягають реєстрації в загальному порядку а ті що вже укладені підлягають реєстрації протягом 2-х місяців.

знято вимогу до інженерів-землевпорядників щодо необхідності отримати довідку СБУ

Автоматична пролонгація договорів оренди на 1 рік, яка діяла до внесення цих змін і далі діє про що зазначили в змінах в Закону України «Про реєстрацію речових прав...»

Наразі так виглядає, що «річні договори оренди», укладені з сільськими радами, повторно в Державному реєстрі речових прав реєструвати не потрібно

Сертифікати (спадщину по них) можна оформляти (формувані ділянки і передавати у власність) (<https://agropolit.com/blog/510-zemelni-zmini-u-viiskovii-zakon2> *листопада 2022*). – 2022. – 02.11).

Блог на сайті «AgroPolit.com»

Про автора: Андрій Мартин, старший проектний менеджер із земельної реформи Офісу реформ КМУ, доктор економічних наук

Земельна реформа і війна: ринок, мінімальне податкове зобов'язання на землю, оренда паїв

Земельний порядок денний України. Попри війну не зникає потреба відводити земельні ділянки під будівництво та ремонт інфраструктури, надавати землю аграріям, оформляти права на землю звичайним громадянам. Потрібно надзвичайно швидко організовувати ремонт інженерних мереж на звільнених територіях, забезпечувати ремонтні служби земельними ділянками, виділяти земельні ділянки підприємствам, які евакуйовані із зони бойових дій, а також надавати землю під будівництво житла тимчасово переміщеним особам. Все це земельні виклики війни.

У тому ж Ірпіні був зруйнований водогін і треба було швидко прокласти новий із Києва. Без належного оформлення прав на землю це неможливо робити, а тому такі історії – це теж про виділення землі. Тому земельні питання, можливо, не сильно обговорюються, проте вони точно не на другому плані.

Ринок сільськогосподарських земель

Щодо ринку землі, то він теж діє. Ринок сільськогосподарських земель продовжує функціонувати. У квітні-березні була вимушена перерва – не працювали Державний земельний кадастр і реєстр прав на нерухоме майно. Але після поновлення роботи цих інформаційних систем у середині травня ринок землі також запрацював.

Завжди є люди, які хотіли б продати ділянку, є і бажаючі купити, а тому держава зобов'язана організувати умови для проведення транзакцій. Щодо пайових земельних ділянок, то найчастішими продавцями є ті, хто отримав спадщину, адже містянам сільськогосподарські ділянки найчастіше непотрібні. Ціни на землю в основному залишилися на довоєнному рівні, адже «нижньою планкою» є нормативна грошова оцінка земельних ділянок. За наявними трендами, на кінець 2022 року обсяг операцій купівлі-продажу сільськогосподарських земельних ділянок може сягнути довоєнного рівня (за мінусом тимчасово окупованих територій). Ринок землі є, він працює і

обумовлений об'єктивними потребами громадян і бізнесу.

Сьогодні вирішення багатьох проблем економіки воєнного часу залежить від надійності роботи ринку земель та швидкого оформлення прав на земельні ділянки. Наприклад, для аграріїв важливим стало будівництво нових елеваторів на заході України, або побудова нових портів на Дунаї. Все це починається із отримання земельних ділянок.

Законопроект про спрощення посвідчення прав на невеликі сільськогосподарські ділянки

Наразі у парламенті ведеться активна робота над удосконаленням правил земельного ринку в умовах війни – найближчим часом очікуємо ухвалення законопроекту про спрощення посвідчення прав на невеликі сільськогосподарські ділянки. Його задача – прибрати дорогівартісні перевірки для власників щодо невеличких ділянок для садівництва та особистого селянського господарства у населених пунктах. Найближчим часом буде розблоковане дооформлення земельних ділянок, на яких розташовані будівлі, за механізмом безоплатної приватизації. На час війни парламент заборонив безоплатну приватизацію державної та комунальної землі (і це, на мою думку, дуже правильно), але власники житлових і садових будинків повинні отримати можливість доприватизувати землю під своїм майном.

Допуск іноземців до ринку землі з 1 січня 2024 року

Де-факто юридичні особи уже беруть участь на ринку навіть попри наявні обмеження. Ні для кого не секрет, що аграрії масово передають переважне право на придбання пайових ділянок від фермерських господарств та сільськогосподарських підприємств на «дружніх» фізичних осіб. Я би в жодному разі не призупиняв другий етап земельної реформи, що почнеться із 1 січня 2024 року, адже нікому із учасників ринку від того краще не стане, а от залучення інвестицій в агробізнес залишатиметься ускладненим. Нагадаю, що іноземних юридичних осіб у нас не буде в принципі – ринок буде лише для українських

юридичних осіб, якими володіють громадяни України.

Орендна плата за землю: зростання відміняється і проблеми з її виплатою

Скоріше за все, 6,9 млн власників пайових ділянок у 2023 році відчують наслідки суттєвого зниження конкурентної боротьби за доступ до земельних ресурсів. Через зменшення операційних доходів агробізнес зупинив нарощення земельних банків. Тож власникам паїв не слід розраховувати на істотне зростання орендної плати в нових договорах оренди землі. Якщо до війни щорічне зростання орендної плати у нових договорах становило 7-10 %, то зараз агросектор скоротив виробництво на третину. Тому відновлення зростання орендної плати доведеться відкласти на післявоєнний період.

Об'єктивно виникнуть проблеми зі сплатою оренди за вже діючими договорами оренди землі на тимчасово окупованих, нещодавно звільнених та прифронтових територіях, адже у аграріїв тут доволі часто класичний форс-мажор – через війну вони не можуть працювати і тому виконання господарських зобов'язань зі сплати орендної плати для них також, напевно, буде можливим. Ця проблема збережеться до перемоги та приведення земель у придатний для обробітку стан.

Сплата агрокомпаніями ПДФО

У договорі оренди зафіксована чітка сума орендної плати, тому просто так зменшити її в односторонньому порядку не можна – завжди має бути згода обох сторін. Однак частина агропідприємств внаслідок війни мають обставини непереборної сили – форс-мажор, а тому не можуть платити зазначену у договорі орендну плату – і це, в свою чергу, дійсно породжує проблему з ПДФО. Це притаманно для територій, де була чи триває окупація або активні бойові дії. На інших територіях сплата ПДФО із орендної напевно чи скорочуватиметься.

Мінімальне податкове зобов'язання на пай

Діюче законодавство передбачає, що з 2023 року власникам або користувачам земельних ділянок треба буде починати сплачувати

мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ) за свій пай. Якщо земельна ділянка не перебуває в офіційній оренді, тоді сплачувати МПЗ доведеться її власнику. У кого ж є офіційний договір оренди – за того сплачувати має орендар.

Питання відтермінування сплати МПЗ, звичайно, є політичним. У парламенті наразі немає ініціатив щодо відтермінування МПЗ. Проте слід пам'ятати, що наразі в Україні близько 30 % орендованих земель перебувають у «сірій» оренді – використовуються аграріями неофіційно, а розрахунок із власником паю відбувається готівкою чи у натуральній формі (наприклад, зерном). Це дозволяло таким «орендарям» економити на податках до місцевого бюджету. Із введенням МПЗ власнику паю, що офіційно не переданий в оренду, доведеться сплачувати в середньому 1,5 тис грн у бюджет громади, тобто за середньостатистичний пай потрібно буде викласти близько 6 тис грн.

Для орендодавців та орендарів, які чесно сплачують податки, нічого не зміниться – введення МПЗ не повинно призвести до збільшення їх податкових зобов'язань. Звичайно, в умовах війни новий податок однозначно викличе обурення у частини власників паїв, яким відтепер доведеться його сплачувати.

Як бути? Повністю відмінити МПЗ я би не радив, але якби я був політиком, то розглянув би доцільність перенесення МПЗ на рік. Наразі за 2022 та 2023 МПЗ не сплачуватиметься лише за земельні ділянки, що розташовані на окупованих територіях та територіях, де ведуться або велися бойові дії, а також за ділянки, що засмічені вибухонебезпечними предметами або на яких розміщені фортифікаційні споруди (<https://agropolit.com/blog/511-zemelna-reforma-i-viynarinok-minimalne-podatkove-zobovuzannya-na-zemlyu-orenda-payiv.-2022.-07.11>).

Блог на сайті «AgroPolit.com»

Про автора: Марина Нікітіна, голова парламентського підкомітету з питань адаптації законодавства України до положень права ЄС

Курс на Європу – що робить парламент для лобювання інтересів агросектору?

На виконання угоди з ЄС чимало законів для агросектору уже прийнято. Але ще багато у роботі. 3 листопада 2022 року парламент проголосував за законопроект №4568 «Про матеріали і предмети, що контактують з харчовими продуктами». Наразі він чекає підписання Президентом України.

В чому важливість цього документу?

Законопроект спрямований на комплексне врегулювання вимог до безпечності матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами та спрямований на забезпечення захисту здоров'я громадян та інтересів споживачів відповідно до вимог ЄС.

Його ключові положення:

визначено загальні вимоги до предметів та матеріалів, що призначені для контакту з харчовими продуктами;

врегульовано відносини, пов'язані з виробництвом, обігом та використанням матеріалів і предметів;

впроваджено державну реєстрацію та ведення державного реєстру речовин, що використовуються у виробництві матеріалів і предметів та процесів переробки пластику (повторного використання);

визначено чіткі вимоги, щодо належної виробничої практики (GMP) при виробництві матеріалів та предметів, що призначені для контакту з харчовими продуктами;

удосконалено вимоги щодо державного контролю та відповідальності операторів ринку.

Окрім того наш підкомітет спільно з нашими колегами по Раді очікує затвердження ще чотирьох важливих законопроектів.

Законопроект №6480 «Про географічні зазначення спиртних напоїв»

Статус законопроект 6480: готується до 2-го читання в залі парламенту.

Проект розроблено з метою забезпечення виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони в частині правової охорони географічних зазначень спиртних напоїв.

Законопроект №4558 «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення державного регулювання у сфері поводження з пестицидами і агрохімікатами»

Статус законопроекту 4558: готується до повторного 2-го читання.

Ключові положення:

запроваджуються вимоги щодо упакування та маркування пестицидів і агрохімікатів таким чином, щоб мінімізувати ймовірності їх помилкового прийняття за харчовий продукт, напій, лікарський засіб або корм, а також уточнюються вимоги до змісту етикетки, якою мають супроводжуватися пестициди і агрохімікати які повністю будуть відповідати вимогам ЄС;

посилюється боротьба з фальсифікатом пестицидів;

виключення вимог до безпечності сільгоспсировини, води та харчових продуктів із сфери дії Закону України «Про пестициди і агрохімікати» – оскільки такі вимоги вже більш повно та системно врегульовано законодавством у сфері безпечності харчових продуктів;

вводиться заборона на ввезення на територію України пестицидів і агрохімікатів фізичними особами для власних потреб, що є одним із каналів потрапляння контрабанди та фальсифікату на територію України тощо.

Законопроект №5839 «Про державне регулювання генетично-інженерної діяльності та державний контроль за обігом генетично модифікованих організмів і генетично модифікованої продукції для забезпечення продовольчої безпеки»

Статус 5839: розглянуто до першого читання в комітеті ради.

Основні положення:

розмежувати повноваження органів державної влади з метою усунення дублювання функцій у сфері поводження з ГМО;

удосконалити систему оцінювання ризиків ГМО щодо можливого впливу на здоров'я людини та навколишнього природного середовища;

запровадити європейські механізми державної реєстрації ГМО;

удосконалити вимоги до маркування ГМ-продукції та запровадити правила щодо її простежуваності;

посилити державний контроль у сфері поводження з ГМО, а також встановити відповідальність за порушення законодавства у цій сфері.

Законопроект №3680 «Про внесення змін до законів України «Про охорону прав на сорти рослин» та «Про насіння і садивний матеріал»

Статус законопроекту 3680: готується до другого читання в залі парламенту.

Законопроект стосується зміни двох згаданих законів у частині, де йдеться про дерегуляцію бюрократичних процесів щодо отримання реєстрації сертифікатів.

Ключові положення:

передбачається оптимізація документообігу щодо реєстраційних процедур між учасниками процесу;

зменшується кількість експертиз по сорту; запроваджується суттєве спрощення у процедурі реєстрації сортів;

передбачається подання заявок та ведення реєстрів із застосуванням електронних програмних сервісів;

визначається процесуальний порядок дій та строки щодо кожного етапу виконання експертизи сорту;

підзвітність суб'єктів експертизи та скорочення часових витрат на підготовку документів;

зменшуються строки підготовки та кількість прийнятих рішень щодо набуття прав інтелектуальної власності на сорт тощо.

Отже, основної метою роботи нашого підкомітету з європейської інтеграції загалом у сфері агропромислового комплексу є імплементація актів права Європейського союзу відповідно до плану заходів з виконання Угоди про асоціацію з ЄС. Українське законодавство повинно інтегруватися з європейським законодавством і створити єдину законодавчу систему і основоположні норми та вимоги які діють в Європейському союзі мають діяти також і в Україні за для того, щоб ми могли найскоріше стати членом Європейського союзу. Що імплементація європейського законодавства

дасть українським агровиробникам повномасштабний вихід на європейські ринки та збільшення обсягу торгівлі з ЄС. Споживач стане більш захищеним і отримає більш якісну продукцію до споживання.

Наразі підсумками серпня 2022 року український експорт у країни Європейського Союзу майже досяг довоєнного рівня. А за результатами I-III кварталу навіть перевищить відповідні довоєнні показники! Це дуже позитивна тенденція. Торгівлю поживавило скасування квот та мит Європейським Союзом і встановлення ЄС «ліній солідарності» і, звісно ж, посилення спроможності митної інфраструктури. Так, 1 жовтня запрацював «митний безвіз», тобто почали діяти для нас Конвенція про процедуру спільного транзиту та Конвенція про спрощення формальностей у торгівлі товарами. Тобто українські товари та вантажі ще швидше проходять європейський кордон. Нульова ставка ПДВ для виробників продукції з доданою вартістю Зниження ставки ПДВ до 0 для вітчизняних виробників агропродукції, як це ініційовано у Польщі, потрібно робити. Це стимулюватиме виробництва доданої вартості в Україні. Однак у період воєнного часу і за протистояння збройні агресії російської федерації, на жаль, я не думаю, що це можливо. Ми не можемо втрачати жодну статтю доходів від податків і зборів у державний бюджет, бо це джерело фінансування наших Збройних сил та їхнє забезпечення. Це буде дуже актуально після перемоги для розбудови економіки.

Торгівля з ЄС – розширення експорту

Що до розширення напрямків торгівлі з ЄС, то слід збільшувати обсяги торгівлі тими продуктами, які мають додану вартість. Насамперед, йдеться про експорт з України яловичини та продуктів аквакультури. В нас зараз дуже велика загроза для бізнесу з розведення великої рогатої худоби. Щоб підтримати цей сегмент, наразі наполегливо працює уряд спільно з парламентом. Нещодавно Кабмін ухвалив євроінтеграційні вимоги до забою тварин. Ми також працюємо над законодавчими ініціативами для тваринництва. Сумарно це дозволить

вітчизняній тваринницькій продукції відповідати нормативним вимогам ЄС і в подальшому збільшити наш експорт (<https://agropolit.com/blog/512-kurs-na-yevropu--scho-robot-parlament-dlya-lobiyuvannya-interesiv-agrosektoru>). – 2022. – 10.11).

Блог на сайті «Судово-юридичної газета»

Про автора: Наталія Богацька, голова Асоціації суддів госпо дарських судів України, голова Південно-західного апеляційного господарського суду

Скасування Господарського кодексу: кардинальні зміни господарської діяльності чи її руйнування

Скасування фундаментального у сфері економічних відносин кодексу матиме набагато більші наслідки, ніж охоплюється законопроектом, оскільки це фактично змінює всю правову систему країни та призведе до істотних змін у судовій практиці.

Наприкінці жовтня 2022 року законодавці ухвалили рішення рекомендувати ВРУ за результатами розгляду у першому читанні прийняти за основу законопроект №6013 від 09.09.2021 «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період» (далі за текстом законопроект №6013).

Чи враховує це рішення реалії сьогодення та майбутні проблеми у сфері економіки?

За оцінками Національного банку під час війни економіка України втрачає понад 50% «невиробленого» ВВП, і це без втрат від руйнувань інфраструктури країни.

Згідно з проведеним Міністерством цифрової трансформації опитуванням з початку війни близько 47% підприємств зупинені або майже зупинені, а загальні прямі втрати малого та середнього бізнесу з 24 лютого оцінюються у 85 млрд доларів.

Здавалось би, що бізнесу і так вистачає економічних проблем, це мало б спонукати законодавців знаходити шляхи підтримки економіки.

В таких умовах підприємці очікують на дерегуляцію ведення бізнесу. Адже, усім зрозуміло, що результативність ведення господарської діяльності напряду залежить від сприятливих законодавчих умов, усталеності та стабільності системи права в країні.

Натомість законопроектом пропонується змінити 25 надважливих нормативних актів та скасувати Господарський кодекс України, що призведе до розбалансування і так недосконалої системи регулювання відносин у сфері підприємницької діяльності.

Зрозуміло, що прийняття будь-якого закону передбачає зміни, внесення доповнень або втрату чинності низки законодавчих та інших нормативно-правових актів, але ж така масштабна трансформація правового регулювання основоположного інституту економічної системи країни – підприємництва в умовах війни, безумовно збільшить підприємницькі ризики і негативно вплине на соціально-економічну ситуацію в країні загалом, і буде не конструктивним, а деструктивним фактором.

Особливо слід звернути увагу на те, що це співпаде з післявоєнним відновлювальним періодом для країни.

Протягом перехідного періоду (п'яти-семи років) пропонується реорганізувати підприємства усіх організаційно-правових форм з перетворенням їх у господарські товариства, або ліквідувати їх. Це стосується, у тому числі, державних, комунальних підприємств, фермерських господарств та підприємств з іноземними інвестиціями.

Проходження процедури перетворення підприємства у іншу організаційно-правову форму – це не тільки коштовний і тривалий у часі процес, чисельні перевірки, це, насамперед, вирішення питання подальшої долі працівників та майна підприємства.

Через зтяжний перехідний період та невизначеність у правозастосуванні новел законодавства виникне сприятлива атмосфера для рейдерських захватів.

При цьому, кредитори підприємства, яке перетворюється у господарське товариство, не зможуть вимагати забезпечення виконання

зобов'язань шляхом укладення договорів застави чи поруки, дострокового припинення або виконання зобов'язань перед кредитором та відшкодування збитків тощо.

Якщо ж за державним чи комунальним підприємством було закріплено майно на праві оперативного управління чи господарського відання, таке право має бути припинено з моменту прийняття рішення про ліквідацію підприємства.

За таких умов, підстав для породження нових судових спорів безліч.

Перехідний період та новий законодавчий порядок врегулювання підприємницьких відносин будуть мати наслідком процедуру переоформлення установчих документів, призведуть до сприятливих умов для виведення майна із статутного капіталу підприємств, у тому числі, такого, що знаходиться в іпотечі, під заставою.

Безумовно, такою ситуацією неодмінно скористаються недобросовісні конкуренти, і це буде мати наслідком виникнення низки судових спорів стосовно обсягу повноважень керівників на вчинення певних дій (укладення, зміну, розірвання правочинів).

Містить даний законопроект ризики і для державного бюджету, на що звернули увагу Комітет з питань бюджету та Головне науково-експертне управління Апарату ВРУ.

Мінфін надав ряд зауважень до положень законопроекту та не підтримав його, оскільки законопроект матиме негативний вплив на показники бюджету, може призвести до недоотримання надходжень державного та місцевих бюджетів від приватизації державного і комунального майна.

Особливо, на переконання Міністерства, це стосується новел законопроекту щодо скасування права господарського відання і права оперативного управління на майно державної власності. Зміни до галузевих законів передбачають, що військові частини Збройних Сил України, заклади вищої освіти, об'єкти Національної академії наук України, Національний банк України, державні театри тощо зможуть набути права власності або користування на майно, передане їм

у власність. Реалізація вищезазначених положень законопроекту призведе до позаприватизаційного відчуження державного майна і, як наслідок, до зменшення надходжень від приватизації державного майна до державного бюджету.

При цьому Головним науково-експертним управлінням Апарату ВРУ у висновку до поданого законопроекту зазначено, що реорганізація державних підприємств у господарські товариства, передбачена у ч. 1 ст. 22 проекту, створює як ризики втрати державною контролю за підприємствами, приватизація яких заборонена, що може мати негативні наслідки, в тому числі й щодо національної безпеки України, так і корупційні ризики щодо передачі контролю за такими державними підприємствами поза механізмом їх приватизації.

У свою чергу нещодавно Уряд відновив приватизацію підприємств державної власності та затвердив перелік з 420 об'єктів після процедури тріажу – сортування – на ті, які залишаться у державній власності, які будуть спрямовані на приватизацію до ФДМУ, та які будуть ліквідовані. І це лише початок.

З цього приводу викликає занепокоєння: як саме у державі будуть проходити економічно стабілізаційні заходи за умови кардинальних змін у системі регулювання господарської діяльності?

Вбачається, що в умовах воєнного стану законопроект потребує додаткових експертних висновків, комунікацій з підприємницьким середовищем тощо, це надасть можливість оцінити економічну результативність запропонованої моделі реформування підприємницької діяльності в Україні в умовах воєнного та післявоєнного станів та доцільності заходів саме у такому форматі.

Крім того, Комітетом з питань освіти, науки та інновацій зауважено на тому, що законопроект №6013 має вади, які неможливо вирішити техніко-юридичним редагуванням, здатен нанести суттєву шкоду правовій системі України, значно знизити ефективність формування та реалізації державної економічної політики, а найголовніше, суперечить

міжнародним зобов'язанням України (в тому числі Угоді про асоціацію між Україною та ЄС), статтям 1, 8, 13, 15, 37, 41, 46, 78, 86, 103, 120, 140, 142, 143 Конституції України та не співвідноситься з іншим законодавством, яке регулює відповідні правовідносини.

Більше того, на думку науковців, пропозиції законопроекту №6013 до ЦК України також порушують методологічні основи самого ЦК України як кодексу приватного права, який не покликаний втручатися у публічно-правові відносини, а відповідно, його положення не можуть визначати організаційно-правові форми юридичних осіб публічного права, а отже є штучним та необґрунтованим розширенням предмету правового врегулювання Цивільного кодексу.

На розгляді у ВР також знаходяться інші законопроекти, покликані удосконалити існуючі норми, наприклад, №5593-д від 06.07.2021, №4164 від 29.09.2020, і можливо доцільно розглянути їх як альтернативні, особливо в умовах сьогодення. Слід відмітити, що усі вказані законопроекти внесені у порядок денний восьмої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання, доручено їх підготувати та доопрацювати для розгляду на сесії.

Представники бізнесу, судді, науковці згодні, що країні потрібна конкретна кодифікація існуючого економічного законодавства, оскільки протягом тривалого часу уніфікація існуючого ГК України не велася.

Однак непродумане стихійне тотальне руйнування діючого законодавства може завершитися масштабним знищенням і так нестабільного потенціалу економіки.

Виклики, які постали зараз перед Україною, потребують посилення спроможності держави проводити стабілізаційні заходи.

Чи варто зазначати, що це є можливим лише за наявності кодифікації як оптимальної форми систематизації економічного законодавства в країні?

Подобається це комусь чи ні, але скасування фундаментального у сфері економічних відносин кодексу матиме набагато більші наслідки, ніж охоплюється законопроектом, оскільки це фактично змінює всю правову

систему країни та призведе до істотних змін у судовій практиці.

На часі необхідність об'єднання інтелектуальних зусиль та опрацювання конкретних законодавчих норм на умовах єдиного прагнення до відновлення української економіки.

І йдеться не про ліквідацію чи збереження господарської юрисдикції чи подальшу долю кафедри господарського (підприємницького) права на юридичних факультетах, йдеться про якість нашого спільного економічного майбутнього (<https://sud.ua/uk/news/blog/253930-skasuvannya-gospodarskogo-kodeksu-kardinalni-zmini-gospodarskoyi-diyalnosti-chi-yiyi-ruynuvannya>). – 2022. – 10.11).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Віталій Цокур, військовослужбовець, адвокат, голова громадської організації Осяжний Обрій

СБУ змінилося за Малюка, чи щось поза увагою?

Робота СБУ за 100 днів т. в. о. голови Малюка з однієї сторони та купа нарікань і спроби реформувати відомство з іншої, обумовлюють потребу оцінити їх значення та вектор руху.

Ба більше, Кримський міст, повернення полонених, проросійські партії, УПЦ МП та інші кейси безумовно показники. Які, однак, захоплюючи увагу суспільства, відвертають її від загальної картини.

З початку повномасштабної війни СБУ переорієнтувалася на війну: оперативно-бойову діяльність (ОБД) та військову контррозвідку (ВКРД). Контрастність «свій-ворог» стала чіткішою. А багато об'єктів вийшло з поля недоторканості. Проте чи все так успішно та масштабно, як може здаватися?

Успіхи в оперативно-бойовій діяльності

По-перше, ОБД для СБУ лише допоміжна функція. Її основне призначення – долати небезпеку від терористів, радикалів чи диверсантів у мирний час.

Власне, створення таких спецпідрозділів у світі було реакцією на посилення терористичних загроз у 1970-х. Оскільки правоохоронні органи не були в змозі справлятися з такими викликами, а застосування армійських підрозділів ускладнювалося відсутністю військового характеру загроз та невмінням працювати в урбаністичних умовах.

Однак подібна радикальність не є властивою для усіх сфер роботи СБУ. Тому у мирний час спецназ налічує лише до 2% штату відомства, трохи збільшуючись під час війни. Тобто не дозволяє оцінити роботу відомства в цілому. Натомість, у мирний час, може свідчити про невдалу роботу оперативників та контррозвідників, які завчасно не виявили та не попередили наміри злочинців.

По-друге, ОБД СБУ – це маленька частина роботи нашого сектору безпеки і оборони. До слова загальний людський ресурс України у війні близько 700 тисяч. Навіть якщо взяти усіх співробітників спецназу та Департаменту ВКР то цифра буде менше 1%.

Відповідно, масштаб фронту, різноманітність його середовища, залученість усіх видів збройних сил, кількість бойових позицій, техніки, що протистоять армії ворога, вказують, хоч на важливий, але суттєво менший обсяг роботи СБУ у війні.

По-третє, характер ОБД СБУ не робить їх особливими, навпаки. Попри фаховість наприклад Альфівців, не менш а подекуди краще і багато більше, спеціальні завдання виконують підрозділи ССО, ГУР, ДШВ, ВМП, окремих батальйонів розвідки сухопутних військ тощо.

Важлива відмінність – час роботи. Згадані вище підрозділи можуть виконувати завдання лише протягом війни, а також АТО, СБУ ж і в мирний час. Однак, рано чи пізно війна скінчиться і привід демонстрації ефективності СБУ знову набуде цивільного характеру.

Військова контррозвідка

У нещодавньому інтерв'ю т.в.о. Голови СБУ Малюк зазначив, що відомство переорієнтувалося на війну з ворогом і демонструє по цьому напрямку хороші результати.

Хоча багато досвідчених співробітників СБУ протягом кар'єри і по нині не бачило і не спіймало жодного військового шпигуна. Своєю чергою наведений показник виявлених агентів стосується здебільшого «дрібних шкідників», соціальний портрет яких, передбачаючи низький соціальний стан з викривленим, уривчастим світоглядом та певними особистісними якостями, вказує на їх потенційно значну кількість в країні.

І дійсно, наприклад на визволених, окупованих територіях чимало людей, які потребують уваги, про що й повідомляється Служба бійцями ЗСУ. Оскільки власних спроможностей їм бракує.

На щастя, збільшення штату, впорядкування процесів та самобезпеки в об'єктах ВКРД (зокрема, новосформованих підрозділах ЗСУ) та налагодження взаємодії з патріотичним сектором дозволив досягати прийняттого результату. Натомість самостійність роботи відомства протягом перших місяців вторгнення вказувала на його неспроможність повністю справлятися з новими викликами.

Разом з цим, інтерес викликають неоднозначні рішення щодо змін в структурі Департаменту ВКР щодо розформування 9-го управління (авіація) яке на відміну від багатьох інших працювало лінійно.

Водночас, ВКРД є лише однією зі сфер КРД, тобто роботи СБУ, що знову не робить цю складову для загальної релевантної оцінки роботи відомства, актуалізуючи її динамічністю процесів протягом війни.

Більше того, ВКРД може бути окремим напрямом і здійснюватися окремим відомством. Адже військова сфера, потреба наявності інших предметних знань, коло роботи тощо обумовлюють близькість до ЗСУ, їх сил та засобів та потребують інших дещо інших методик.

Тому зерно раціонального має ряд законодавчих ініціатив щодо залучення до ВКРД інших підрозділів, або її передачі до ГУР МО. Хоча оптимальним видається створення окремого відомства поза МО, як суб'єкта розвідувального товариства України у перспективі. Відтак і майбутнє ВКРД в СБУ не є цілковито визначеним.

КРД на зміну економіці?

Також пан Малюк висловив тезу про переорієнтацію роботи з економіки на КРД. Тільки в дійсності це значить дещо інше.

По-перше, КРД вид діяльності, економіка ж лише сфера у якій вона може проводитися. Інше питання чи потрібна нам і в якій мірі економічна контррозвідка, адже ця сфера діяльності зав'язана на бюрократії та русі коштів, що зменшує доцільність звичного попередження наслідків – з одного боку. А з іншого – ринковий характер нашої економіки і наявність регуляторів (АМКУ, Мінфін, НКЦПФР), які мають опікуватися ключовими кроками у сфері.

По-друге, раніше задекларований намір влади та самого СБУ відмовитися від економіки і передати до нового БЕБ – перебільшення. Оскільки новостворений орган не позбавив СБУ можливості проводити слідчі, оперативні заходи. Натомість збережений штат має сильний вплив всередині відомства, й надалі зберігає не лише інтерес до економічної сфери, підтримуючи своє статус-кво.

По-третє, сам пан Малюк кашник (екс-співробітник управління К), яка теж пов'язана з економікою. Звідси речі які не вивірюється: пріоритети роботи, усталені практики, оточення, професійна солідарність.

Відтак, ресурс, який забезпечував корупційне розбещення співробітників протягом десятиліть все ще залишається, хоч і набув непрямой форми.

Самоочищення

СБУ повідомляє про самоочищення лав. Зрозуміло, їм це конче необхідно. Адже без перебільшення міжнародний сором за орган державної безпеки через зрадників, особливо керівника внутрішньої безпеки, сильно вдарив по неоднозначній репутації Служби.

Мотиви тих зрадників схоже різні від страху за життя та втрати майна до підтримки сильнішої на їх думку сторони чи ментальну близькість до руського, імперіалістичного міра. Що, однак, не є чимось новим – логічним продовженням радянського світогляду щодо біполярності світу, набутою корумпованістю і

так і не набутою принциповістю. Зокрема тим, що мало місце і в 2014.

Проте, далі очевидного, а головне відомого суспільству, ніхто не йде. Хоча яка може бути довіра, зокрема до працівників ВБ СБУ, яке працювало під керівництвом зрадника, покривало безпорядки і мало зиск, хоча мала боротись проти цього.

Насправді очистка для СБУ має включати не лише декількох керівників, не лише керівництво, не лише непатріотично налаштованих, але й некомпетентних, неефективних та корумпованих співробітників. Точної цифри не встановити, проте подекують, що частка спеціалістів у відомстві на своїх місцях складає близько 20%.

Однак і цього не достатньо, оскільки в структурі відомства існує чимало установ та підрозділів, які не потрібні: матеріально-технічне забезпечення, санаторії, лікувальні установи, інститути тощо.

До слова, зокрема з цих міркувань, реформаторським законопроектом 3196-д у лютому 2021 – передбачалося скорочення штату до 17 тис. Остання редакція – 20 тис. Виходить знову не показник і реально достатніх змін не було і не планується. Навпаки, штат нині лише розширюється, але не рідко без доцільності.

Слідство

Повідомляється про успіхи по зборі доказів щодо військових злочинів, керівництва ворога тощо. Зі статистики Офісу генерального прокурора за січень – вересень ц.р. СБУ розслідує 47 тис проваджень, зокрема понад 14 тис проти основ нацбезпеки і понад 31 тис військових злочинів. При тому, що за попередні роки відомство розслідувало в рази менше.

Слідчим доводиться у більшості фіксувати шкоду проти цивільних людей та інфраструктури для міжнародного кримінального суду. Однак ця робота не є унікальною, тобто такою що піддається виконанню саме слідчими СБУ. До того ж, потреба оперативно-технічного та документуючого супроводу менша, а відповідно слабкіше пов'язана з головними ділянками роботи Служби. Плюс залишається питання перспективи цих зусиль.

Крім того, як і раніше слідство слугує піаром для відомства – КРД такого не дозволяє. Наприклад намір притягнути іранських державних лідерів до кримінальної відповідальності. Схоже як намір поставити галочку. Оскільки кримінальне переслідування, після встановлення обставин у справі, має вирішуватися питання винуватості людини та її відповідальності. А відповідальність у кримінальному процесі – це власне про кару, що особливо актуально для релігійних людей.

Тільки от розраховувати на екстрадицію іранською владою самих себе в Україну для відбуття покарання – абсурд. Сумнівним видається навіть можливість затримання таких людей правоохоронцями країн західного світу. Дійсність вказує на інше. Кара диктаторів забезпечується бойовими діями, як і кара іранських високопоставлених чиновників та діячів.

Якщо ж говорити про успіх слідства у контексті справи Медведчука, то всі ми розуміємо початкові мотиви цього кейсу. Добре що змогли використати для обміну, добре що збільшили вимогу щодо кількості наших полонених. Однак, обмін міг провести й інше відомство, а СБУ бути залученим у якості учасника перемовин.

Наостанок, слідство у поєднанні з КРД у сфері економіки та корупції залишається корупційною сумішшю в руках СБУ. Саме це поєднання забезпечило пріоритизацію роботи відомства останні десятиліття, як прибуткові і впливові напрями у відомстві.

Відтак, як і раніше, доцільність позбавлення СБУ слідства задля посилення уваги та ефективності у КРД не зникла.

Що з основними напрямками?

Національна державність, контррозвідка, кібербезпека та тероризм – притаманні напрямки безпекового відомства.

На фоні згаданого вище, попри інформування про заборону проросійських партій, увагу до УПЦ МП, закриття ботоферм та інформаційну боротьбу, це може здаватися загалу бляклими результатами. Хоча має важливе значення, а в мирний час одне з вирішальних для попередження, зокрема війни.

Водночас і тут є питання до підрозділів, адже сепаратистські настрої і вплив на стан безпеки країни з боку інших сусідніх та великих держав, організацій та персоналій також заслуговують уваги і реагування. Саме на цих напрямках і повинна зосереджуватись Служба після війни. Саме вони мають слугувати основою оцінки його роботи.

Чи потрібна реформа?

Наявний поступ вказує на більшу консолідацію і ефективність роботи Служби – ворог чіткий, інших варіантів зберегтися немає. Однак він базується на допоміжних напрямках, динамічність яких припиниться. А структура і інституції залишаться.

Оскільки, разом з наведеним, залишаються невирішеними питання не лише оптимізації та посилення повноважень в межах КРД, але й інституціоналізація роботи спецслужб, не актуальна система набору кадрів і їх підготовки, відсутність рівних умов просування по службі, захисту від зловживань керівництва і навіть грошового забезпечення, яке тимчасово покращилось за рахунок доплат протягом військового стану.

Хоча законопроектна робота по реформі зупинилася перед другим читанням. Сам пан Малюк докладався до його зупинки, навіть публічно висловлювався по суті проти на засіданні Комітету нацбезпеки та оборони ВРУ.

Насправді ПЗУ 3196-д в останній редакції, попри низку позитиву, міг і може бути суттєво покращеним. Однак й така редакція не влаштувала тодішнього заступника керівника управління К СБУ – пана Малюка.

Взамін загальмованому квазі наміру команди президента реформувати відомство, остання разом з СБУ пропонує обмежитися лише посиленням ВКРД (ПЗУ 7684-1), що при збереженні слідства, економіки, відсутності повноцінного очищення відомства, без ліквідації наглядачаів за відомством з ОП, без наділення голови менеджерськими повноваженнями та без запровадження повноцінного парламентського контролю зі згаданим вище повноцінно не змінять ситуацію.

Тобто, якщо реформувати то системно. Але схоже команда президента не бажає цього,

залишаючись згідною з нинішнім (https://censor.net/ua/blogs/3378301/sbu_zminylosya_zhalyuka_chy_schos_poza_uvagoyu). – 2022. – 04.11).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Павло Фролов, народний депутат України від фракції «Слуга народу»

Бюджет-2023, відставка Міністра Чернишова, припинення повноважень депутатів, які позбавлені громадянства, новий закон про поштовий зв'язок, право на мобілізацію особам, які знаходяться під бронюванням, захист фінансової системи України від дій країни агресора – детально про усі 35 законів прийнятих Верховною Радою 3-4 листопада

1.Постановою 8173 відправили у відставку Міністра розвитку громад та територій України Олексія Чернишова.

2-5.Постановами 8144, 8162, 8163 та 8171 на період дії воєнного стану в Україні + 30 днів уповноважили начальників Авдіївської, Мар'їнської міських та Очеретинської селищної військових адміністрацій Покровського району, Вугледарської міської військової адміністрації Волноваського району, Світлодарської та Торецької міських військових адміністрацій Бахмутського району Донецької області, начальника Приморської міської військової адміністрації Бердянського району Запорізької області, начальників Сватівської міської, Білокуракинської, Красноріченської, Лозно-Олександрівської, Нижньодуванської, Троїцької селищних та Коломийчеської сільської військових адміністрацій Сватівського району, Старобільської міської, Біловодської, Білолуцької, Марківської, Міловської, Новопсковської селищних, Чмирівської та Шульгинської сільських військових адміністрацій Старобільського району, Щастинської міської, Новоайдарської, Станично-Луганської селищних, Нижньотеплівської та Широківської сільських військових адміністрацій Щастинського

району Луганської області, а також начальників Калинівської селищної, Борозенської та Милівської сільських військових адміністрацій Бериславського району, Генічеської міської та Новотроїцької селищної військових адміністрацій Генічеського району, Асканія-Нової, Великолепетиської, Верхньорогачицької, Горностаївської селищних та Зеленопідської сільської військових адміністрацій Каховського району, Мирненської селищної та Новомиколаївської сільської військових адміністрацій Скадовського району, Херсонської міської, Великокопанівської та Станіславської сільських військових адміністрацій Херсонського району Херсонської області здійснювати повноваження місцевих рад, їх виконавчих комітетів та селищних, міських голів на відповідних територіях.

6-7. Постановами 8161 та 8160 достроково припинили повноваження народний депутатів Вадима Рабіновича (ОПЗЖ) та Ігоря Васильковського (СН) зв'язку з припиненням громадянства України.

8. Усунули неузгодженості та неточності у тексті прийнятого Закону 8027, яким створили Фонд ліквідації наслідків збройної агресії у складі спецфонду держбюджету.

9. Законом 8035 актуалізували деякі положення Бюджетного кодексу у зв'язку із прийняттям бюджету-2023, зокрема, щодо залучення та спрямування грантів від іноземних держав, фінустанов і МФО на бюджетну підтримку, визначення захищеними видатки на заходи з фізичного захисту ядерних установок та матеріалів, спрощення зарахування до місцевих бюджетів 13,44% акцизного податку з пального, переведення з 1 липня 2023 року бюро судмедекспертизи на фінансове забезпечення з держбюджету.

10. Законом 8000 ухвалили Держбюджет-2023 і таким показниками: доходи – 1,3 трлн грн, видатки – 2,6 трлн грн, дефіцит – 20,6% прогнозного ВВП, прожитковий мінімум – 2589 грн, мінімальна зарплата – 6700 грн. На сектор безпеки та оборони передбачено 50% усіх видатків, збільшені видатки на виплату пенсій, пільгові кредити для внутрішньо переміщених осіб, нагальні потреби освіти.

11. Постановою 8129 затвердили кошторис Верховної Ради на 2023 рік із встановленням загального обсягу фінансування в обсязі 2,6 млрд грн.

12. Законом 6364, прийнятим за основу, запропонували застосовувати сучасні підходи до профілактики, тестування і лікування ВІЛ-інфекції відповідно до керівних документів ВООЗ.

13. Законом 8081, прийнятим за основу, запропонували надавати військовослужбовцям під час дії воєнного стану відпустки із збереженням грошового забезпечення тривалістю до 10 календарних днів (+ до 2 днів на проїзд) за рішенням командира без прив'язки до сімейних обставин або інших поважних причин (укладання шлюбу, тяжкого стану здоров'я або смерті рідних, пожежі або іншого стихійного лиха члена сім'ї).

14. Законом 8023 забезпечили фінансування діяльності Українського культурного фонду, продовживши до кінця року припинення дії воєнного стану не застосування норми про граничний обсяг видатків на поточну діяльність та матеріально-технічного забезпечення цього Фонду у розмірі 16 % усіх річних надходжень.

15. Законом 5336, прийнятим за основу, запропонували привести норми Кримінального кодексу України у відповідність до положень Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність видів поведінки та покарання.

16. Законом 7735 закріпили положення щодо забезпечення Міністерством юстиції організаційно-управлінських засад діяльності судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, унормувати сутність дисциплінарного проступку судового експерта, а також закріпили повноваження міністерств, інших державних органів, що здійснюють організаційно-управлінські функції у сфері судово-експертної діяльності, визначати порядок здійснення контрольних функцій.

17. Законом 5159 запровадили відповідальність за нездійснення/неврахування стратегічної екологічної оцінки або порушення

процедури її здійснення, у т.ч. порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів, надали Держекоінспекції повноваження держнагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства про стратегічну екологічну оцінку, утворити та вести Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки із можливістю оскаржувати у суді дії/бездіяльність щодо цієї оцінки.

18.Євроінтеграційним законом 4568 гармонізували українське законодавство до законодавства ЄС у сфері безпечності харчових продуктів, визначили загальні вимоги до предметів та матеріалів, що призначені для контакту з харчовими продуктами, суть яких полягає в недопущенні впливу упаковки на харчовий продукт та спеціальні вимоги для окремих груп матеріалів і предметів, встановили вимоги до маркування, декларування відповідності та вимоги до забезпечення простежуваності матеріалів та предметів, що призначені для контакту з харчовими продуктами, вдосконалили положення щодо державного контролю та відповідальності операторів ринку.

19.Законом 8045 встановили, що у разі відчуження у процесі приватизації державного або комунального майна, яке перебуває у податковій заставі, у складі єдиного майнового комплексу державного або комунального підприємства згода контролюючого органу на відчуження такого майна не вимагається якщо договором купівлі-продажу об'єкта приватизації передбачено зобов'язання покупця погасити у повному обсязі суми податкового боргу.

20.Законом 7655 зобов'язали сплачувати авансом фіксовану суму податку на прибуток підприємств за кожний структурний підрозділ небанківських фін.установ, що здійснює валютно-обмінні операції у готівковій формі, – щомісяця у 3-кратному розмірі мін. зарплати, встановленої на 1 січня (19 500 грн.), а в населених пунктах до 50 тис мешканців – у розмірі мін.зарплати, тобто втричі менше. Сплачені суми авансових внесків зменшуватимуть суму податку, який потрібно сплатити за результатами року.

21.На повторне друге читання направили євроінтеграційний законопроект 4558, яким пропонується вдосконалення правового державного регулювання у сфері поводження з пестицидами і агрохімікатами та наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу у санітарних та фітосанітарних сферах, зокрема, щодо запровадження вимог упакування та маркування пестицидів і агрохімікатів з мінімізацією помилкового їх прийняття за харчовий продукт, уточнення вимог до змісту етикетки, скасування положень про страхування господарської діяльності у сфері зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів, включення поняття фасування у ліцензію щодо виробництва особливо небезпечних хімічних речовин, до яких відноситься і виробництво пестицидів для боротьби з фальсифікатом, заборони ввезення до України пестицидів і агрохімікатів фізичними особами для власних потреб, що каналом потрапляння контрабанди та фальсифікату.

22.Євроінтеграційним законом 4353 гармонізували національне законодавство із законодавством ЄС у сфері надання послуг поштового зв'язку, передбачили безперервність надання послуг поштового зв'язку, визначили правові, соціально-економічні та організаційні основи діяльності у сфері надання послуг поштового зв'язку, врегулювали питання повноваження ЦОВВ, регулятора, права та обов'язки операторів поштового зв'язку та користувачів поштових послуг, засади відповідальності операторів поштового зв'язку та користувачів послуг у цій сфері, визначили універсальні послуги поштового зв'язку, які надаються визначним Урядом оператором.

23.Постановою 8175 обрали нового народного депутата від Голосу Хлапука Максима членом Комітету з питань енергетики та житлово-комунальних послуг, а народного депутата Вельможного Сергія (Довіра) – членом Комітету з питань транспорту та інфраструктури.

24.Законопроектом 8062, прийнятим за основу, запропонували врегулювати питання притягнення до адміністративної

відповідальності за дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів, встановити санкцію у вигляді штрафу в розмірі від 50 до 100 % несплаченої суми митних платежів та уповноважити суди розглядати відповідні справи.

25.Законопроектом 8022, прийнятим за основу, запропонували встановлення пенсій за особливі заслуги борцям за незалежність України у XX столітті (дисидентам) у розмірі 200 відсотків прожиткового мінімуму.

26.Законопроектом 6129, прийнятим за основу, запропонували затвердити Загальнодержавну цільову науково-технічну космічну програму на 2021-2025 роки.

27.Євроінтеграційним законопроектом 6321, прийнятим за основу, запропонували встановити адміністративну відповідальність за неподання або несвоєчасне подання державному реєстратору інформації про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи або про його відсутність, або документів для підтвердження відомостей про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи, передбаченої не тільки Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (як це встановлено у чинній редакції даної норми), а й Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

28.Законопроектом 7574-д, прийнятим за основу, запропонували впровадити обов'язкову реєстрацію та використання електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі представниками правничих професій, юридичними особами та фізичними особами – підприємцями.

29-30. Законопроектами 6420 та 6421, прийнятими за основу, запропонували встановити мораторій на відчуження майна загальносоюзних громадських організацій колишнього СРСР, а також правові засади

визначення суб'єктів права власності такого майна, яке станом на 1991 рік перебувало у користуванні цих організацій, передбачивши, що правонаступником такого майна є держава, а майно що було створено після 24.08.1991 з використанням майна загальносоюзних громадських об'єднань (організацій) колишнього Союзу РСР третіми особами, є спільною частковою власністю держави та таких третіх осіб. Заходи щодо витребування майна з чужого незаконного володіння здійснюватимуться Фондом держмайна.

31.Законом 7687 дозволили бути призвані на військову службу заброньованим на період мобілізації на воєнний час працівникам органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, але виключно за їх згодою, а також уточнили категорії військовозобов'язаних, які підлягають бронюванню та встановити, що порядок та критерії бронювання військовозобов'язаних визначаються Урядом, а також надали повноваження Уряду на розробку нового порядку бронювання з відповідними критеріями віднесення підприємств до критичних, та дозволили проводити бронювання без виконання мобілізаційних завдань для підприємств, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення.

32.Законом 7243 встановили, що СБУ відповідно до своїх основних завдань зобов'язана здійснювати управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління, в межах повноважень, визначених законом про управління об'єктами державної власності.

33.Законом 7649 надали право особам, які досягли 16-річного віку та не належать до осіб, яким призначено пенсію у солідарній системі, на добровільну сплату страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (із самостійним визначенням розміру внесків, періодичності і строків їх сплати) відповідно до договору, що укладається з Пенсійним фондом України, який можна укласти в електронній формі через Портал Дія, з використанням мобільного додатка Дія, або веб-портал електронних послуг Пенсійного фонду,

а також право юр./фіз. особам здійснювати знеособлені або персоналізовані благодійні внески із спрямуванням 70% персоналізованого внеску конкретному визначеному цією особою пенсіонерів, а інші 30% залишатимуться коштами Пенсійного фонду.

34.Законопроектом 8088, прийнятим за основу, запропонували уповноважити Уряд в умовах воєнного стану визначати, змінювати і скасовувати правовий режим тимчасово окупованої території, а також запроваджувати тимчасовий прикордонний контроль на адміністративній межі між тимчасово окупованою територією та іншою територією України.

35. Євроінтеграційним законом 8008 захистили фінансову систему України від дій держави, яка здійснює збройну агресію проти України, впровадили стандарти FATF, а саме розширили перелік клієнтів, яким суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний встановити високий ризик ділових відносин особам, які пов'язані з рф, виключити підсанкційних осіб з переліку клієнтів, яким встановлюється неприйнятно високий рівень ризику, залишивши для таких осіб високий рівень ризику, розширили ознаки порогової фінансової операції ознакою, при якій однією з учасників операції є особа рф. Також поправками скоротили строк статусу ПЕП з довічного до 3-х років після посади (https://censor.net/ua/blogs/3378308/byudjet2023_vidstavka_ministra_chernyshova_prypynennya_povnovajen_deputativ_yaki_pozbavleni_gromadyanstva). – 2022. – 04.11).

Блог на сайті «Цензор.НЕТ»

Про автора: Павло Фролов, народний депутат України від фракції «Слуга народу»

Продовження воєнного стану та загальної мобілізації до 19 лютого, заклик до світу визнати Голодомор 1932/33 років геноцидом, а до G20 – виключити росію, ядерне регулювання та поводження з пестицидами і агрохімікатами згідно вимог ЄС, звільнення від

оподаткування благодійної допомоги, наданої до включення до Реєстру волонтерів, протидія мобінгу, використання найновіших сортів насіння українськими аграріями – детально про усі 44 закони, проголосовані у Верховній Раді 16 листопада

1-2. Законами 8189 та 8190 продовжили строк дії воєнного стану та загальної мобілізації до 19 лютого 2023 року.

3.Постановою 8199 звернулись до міжнародних організацій та парламентів держав світу щодо визнання Голодомору 1932–1933 років в Україні геноцидом Українського народу, закликавши усі 195 держав світу відновити історичну справедливість та приєднатись до 16 країн, які вже визнали Голодомор 1932–1933 років злочином геноциду.

4.Законом 0173 ратифікували Меморандум про домовленість між Урядом України та Організацією НАТО із зв'язку та інформації стосовно співробітництва з питань консультацій, управління, зв'язку, розвідки, спостереження та рекогносцировки в рамках програми НАТО «Партнерство заради миру».

5.Постановою 8203 звернулись до держав Групи Двадцяти (G20) щодо виключення росії зі складу цієї Групи, засудження терористичних дій рф, підтримання продовження дії Чорноморської зернової ініціативи, посилення санкційного тиску на рф, суттєвого нарощення економічної, фінансової та безпекової допомоги Україні.

6.Законом 0170 припинили дію Угоди про уникнення подвійного оподаткування із Республікою Білорусь.

7-8. Законами 0174 та 0175 ратифікували Угоди між Урядом України та відповідно Урядами Ісландії та Саудівської Аравії про повітряне сполучення.

9.Законопроектом 8140, прийнятим за основу, запропонували встановити, що під час дії воєнного стану, стану війни або відсічі збройної агресії заохочення щодо дострокового присвоєння чергового військового звання може бути застосовано до військовослужбовців вдруге, але не раніше ніж через шість місяців з дня присвоєння попереднього військового звання.

10. Законом 7492 встановили не включати до оподаткованого доходу осіб, внесених до Реєстру волонтерів, суму отриманої ними благодійної допомоги, якщо така сума в подальшому була витрачена в період воєнного і надзвичайного стану на користь учасників бойових дій по всій Україні, працівників цивільного захисту та членів їх сімей, вимушених переселенців із зон бойових дій по всій Україні.

11. Євроінтеграційним законопроектом 6246, прийнятим за основу, запропонували узгодити положення Кодексу України про адміністративні правопорушення із законодавством з питань аудиторської діяльності щодо притягнення до адміністративної відповідальності аудиторів, суб'єктів аудиторської діяльності та суб'єктів господарювання за порушення законодавства, а також розмежувати повноваження регуляторів зі складання протоколів про адміністративні правопорушення та розгляду справ про правопорушення порядку оприлюднення фінансової звітності.

12. За законопроектом 8098, прийнятим за основу, запропонували унормувати права іноземців та осіб без громадянства, які проходять службу не лише у Збройних Силах України, а і у інших, утворених відповідно до законів України, військових формуваннях, а також додати до квот, які дають підстави для надання дозволу на імміграцію іноземцям та особам без громадянства, які ще не прослужили встановлені 3 роки, проте під час служби отримали поранення, які не дозволяють їм за станом здоров'я продовжити проходження військової служби.

13. Врахували пропозиції Президента до закону 7557 щодо функціонування місцевої та добровільної пожежної охорони в частині виключення норм про можливість долучення дітей до учасників пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення добровільної пожежної охорони, а також уточнення інформації, яка має подаватись керівнику такого підрозділу, щодо порушень у сфері пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту та пропозицій щодо запобігання таким порушенням.

14. Законом 7494 врегулювали можливість відновлення у період дії воєнного стану втрачених матеріалів кримінального провадження, у якому не завершено судове провадження, – в обсязі, необхідному для ухвалення судового рішення, а у разі якщо після скасування запобіжного заходу особа отримує відмову територіального центру комплектування у проходженні військової служби, прокурор подаватиме клопотання про обрання щодо неї запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

15. За законопроектом 8064, прийнятим за основу, запропонували дозволити передачу виконавчих проваджень від приватного виконавця, який зупиняє діяльність, до приватного виконавця, який здійснює заміщення і до іншого виконавчого округу, встановити спрощений порядок зупинення діяльності приватного виконавця за його заявою за наявності в нього на виконанні незавершених виконавчих проваджень за умови попереднього вирішення питання про заміщення, скасувати погодження заміщення приватного виконавця зі стягувачем.

16. За законопроектом 7565-1, прийнятим за основу, запропонували до часу набрання чинності законом України щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку з утворенням (ліквідацією) районів встановити відповідним місцевим судам продовжувати здійснювати свої повноваження у межах територіальної юрисдикції, визначеної до набрання чинності постановою ВР «Про утворення та ліквідацію районів» від 17 липня 2020 року.

17. Євроінтеграційним законопроектом 6107, прийнятим за основу, запропонували привести норми закону про міжнародне приватне право у відповідність до норм ратифікованого Україною Протоколу про право, що застосовується до зобов'язань про утримання, зокрема щодо таких видів сімейних відносин як правовідносини батьків і дітей, утримання дитини дідом, бабою, вітчимою, мачухою, братом, сестрою чи іншими особами, у сім'ї яких виховувалася дитина, зобов'язань про утримання осіб, які перебувають у шлюбі, осіб, шлюб між якими

розірвано чи визнано недійсним, утримання родичів та інших членів сім'ї.

18.Євроінтеграційним законом 6425 удосконалили дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії, зокрема, впровадили процедури інформування про намір провадження діяльності з використання джерел іонізуючого випромінювання, виключили не передбачене правом ЄС переоформлення ліцензії на провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії, переглянувши підстави для внесення змін до ліцензій.

19.Євроінтеграційним законом 6321 встановили адміністративну відповідальність за неподання або несвоєчасне подання державному реєстратору інформації про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи або про його відсутність, або документів для підтвердження відомостей про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи, передбаченої не тільки Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (як це встановлено у чинній редакції даної норми), а й Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення».

20.Законом 8076 передбачили можливість подання документів для включення до Реєстру волонтерів здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії РФ як у письмовій, так і в електронній формі, а також скасували обов'язковість подання довідки з банку зі збереженням відповідних відомостей про реквізити банківських рахунків, призначених для здійснення благодійної діяльності.

21.Євроінтеграційним законом 3869 надали Держатомрегулювання повноваження щодо визнання компетентності експерта з радіаційного захисту, визначати загальні вимоги до такого експерта, його повноваження, перелік необхідних документів для отримання такого статусу, а Кабінет Міністрів – уповноважили затверджувати положення про експерта з радіаційного захисту, яким визначити перелік

напрямів компетенцій, вимоги до обсягу знань та практичних навичок такого експерта та порядок визнання їх компетенції.

22.Законом 5748 визначили шляхи протидії мобінгу (цькуванню) на роботі, а саме, приниженню гідності та честі працівника, його професійної (ділової) репутації у формі психологічного та/або економічного тиску, зокрема, зобов'язавши сторони трудового договору та сторони соціального діалогу на національному/галузевому рівнях включати у зміст відповідних договорів (угод) відповідні заходи протидії мобінгу, додаткове право працівника на розрив трудового договору із виплатою 3-місячного заробітку у разі не вжиття таких заходів, відшкодування заподіяної працівнику шкоди від мобінгу (цькування) в розмірі понесених витрат на лікування, а також звільнення працівника (керівника) за вчинення мобінгу.

23.Законом 8062 врегулювали питання притягнення до відповідальності за дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів, встановили санкцію у вигляді штрафу в розмірі від половини до усієї несплаченої суми митних платежів та уповноважили суди розглядати відповідні справи.

24.Законом 7712 звільнили господарські товариства енергетичної галузі, єдиним акціонером яких є держава, а також їх дочірні компанії від сплати дивідендів з коштів, що спрямовуються на виконання інвестиційних та стратегічних планів, затверджених Урядом, та на обсяг повернення кредитних коштів, що були запозичені для фінансування капітальних вкладень на будівництво (реконструкцію, модернізацію) об'єктів.

25.Євроінтеграційним законом 5860 привели закон України про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку до положень Директиви Ради 2014/87/Євратом щодо уточнення та оновлення термінології та визначення радіоактивного матеріалу, ядерних установок, відпрацьованого ядерного палива, радіоактивної речовини, а також компетенцій

органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

26.Євроінтеграційним законом 3680-д спростили реєстрацію сортів насіння, які вже зареєстровані в країнах ЄС та США, запровадили електронні сервіси отримання дозвільних документів для ввезення зразків насіння для дослідних цілей, встановили критерії для уповноваження органів сертифікації, зокрема, щодо наявності власної акредитованої лабораторії, надали можливість визначення посівних якостей насіння суб'єктами насінництва та розсадництва, які є безпосередніми його виробниками – за умови отримання уповноваження Мінагрополітики, а також встановили чіткі строки прийняття рішення щодо державної реєстрації прав на сорт, внесення сорту до реєстрів та видачі охоронних документів.

27.Законом 8088 уповноважили Уряд в умовах воєнного стану визначати, змінювати і скасовувати правовий режим тимчасово окупованої території, а також запроваджувати тимчасовий прикордонний контроль на адміністративній межі між тимчасово окупованою територією та іншою територією України.

28.Законом 8040 запровадили відомчу реєстрацію транспортних засобів Службою безпеки України та уповноважили на здійснення такої реєстрації відповідний підрозділ Центрального управління СБУ.

29.Законопроектом 8095, прийнятим за основу, запропонували створити в структурі Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) окремої Апеляційної палати, члени якої не братимуть участі у голосуванні під час розгляду питань про акредитацію освітніх програм закладів вищої освіти (ЗВО), запровадити процедуру постакредитаційного моніторингу акредитованих освітніх програм, яка має проводитися за рахунок коштів, сплачених ЗВО за акредитацію освітніх програм, вивести Голову, заступників Голови, посадових осіб секретаріату та членів НАЗЯВО з-під дії закону про державну службу, а наукових і науково-педагогічних працівників ЗВО, які на платній

основі залучаються до проведення акредитації освітніх програм, – з-під дії обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

30.Законопроектом 8118, прийнятим за основу, запропонували передбачити функціонування всіх напрямів грантової підтримки Національного фонду досліджень України, забезпечити його участь у міжнародному науково-технічному співробітництві та незалежній науковій і науково-технічній експертизи проєктів, удосконалити процес відбору, наповнення вакансій членів наукової ради Фонду задля його безперервної діяльності шляхом створення резерву для заміщення вакансій без проведення додаткового конкурсу.

31.Законопроектом 7327, прийнятим за основу, запропонували визначити основні засади створення і функціонування державної системи моніторингу довкілля та її підсистем, упорядкувати здійснення державної статистичної діяльності, технологічної сумісності та інформаційної взаємодії галузевих автоматизованих інформаційних систем із загальнодержавною екологічною автоматизованою інформаційно-аналітичною системою, забезпечити прийняття управлінських рішень та доступ до екологічної інформації, створити передумови для якісної інтеграції державної системи моніторингу довкілля та її підсистем із загальноєвропейською мережею збирання, обміну та використання екологічних даних та інформації (SEIS), яку адмініструє Європейська екологічна агенція.

32.Законопроектом 8137, направленим на повторне перше читання, запропонували для платників податків надати можливість подачі звіту про контрольовані іноземні компанії та розрахунок чистого доходу контрольованих іноземних компаній за звітний період разом із відповідною податковою звітністю за наступний рік після звітного, а також уточнити, що юридичний чи фактичний контроль щодо контрольованих іноземних компаній визначається станом на 31 грудня відповідного календарного року.

33.Законопроектом 8131, прийнятим за основу, запропонували імплементувати у

податкове законодавство два міжнародних стандарти: загальний стандарт звітності та належної перевірки інформації про фінансові рахунки та стандарт щодо обміну інформацією за запитом.

34.Євроінтеграційним законопроектом 5839, прийнятим за основу, запропонували комплексно переглянути (осучаснити) законодавство у сфері ГМО, запровадити європейські правила регулювання сфери ГМО, зокрема, прозору і зрозумілу процедуру державної реєстрації ГМ-джерел, систему оцінювання ризиків ГМО щодо можливого впливу на здоров'я людини та навколишнього природного середовища, вимоги до маркування ГМ-продукції, до простежуваності, контроль за ГМО на усьому ланцюгу (створення, випробування, виробництво/виращування, обіг, у т.ч. маркування), а також відповідальність за порушення нового регулювання.

35.Законопроектом 8079, прийнятим за основу, запропонували заборонити перебування грального бізнесу на спрощеній системі оподаткування.

36.Законопроектом 8146, прийнятим за основу, запропонували імплементувати в національне законодавство положення Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму, зокрема, встановити кримінальну відповідальність за «проходження навчання тероризму», «перетинання державного кордону України з терористичною метою», фінансування цих діянь, визначити підслідність зазначених злочинів за СБУ, розширити підстави для застосування до юр.особи заходів кримінально-правового характеру в разі вчинення її уповноваженою особою таких злочинів, а під час воєнного стану до осіб, які підозрюються/обвинувачуються у вчиненні таких злочинів – застосовувати безальтернативний запобіжний захід – тримання під вартою, запровадити спеціальне досудове розслідування (*in absentia*) у провадженнях щодо таких злочинів, а також запровадити правові основи для проведення антитерористичної підготовки населення та визначити нових суб'єктів боротьби з тероризмом з урахуванням сучасної системи органів державної влади.

37.Законопроектом 6504, прийнятим за основу, запропонували нову редакцію закону про службу в органах місцевого самоврядування, якою передбачили розмежування посад та правових статусів посадових осіб місцевого самоврядування на службовців місцевого самоврядування та виборних посадових осіб, закріплення принципу політичної неупередженості перших із збереженням за ними конституційного права обиратися, створення інституту керівника служби в органі місцевого самоврядування, формування окремого структурного підрозділу або визначення уповноваженої посадової особи з питань персоналу, можливості переведення службовця місцевого самоврядування на державну службу без обов'язкового оголошення конкурсу, забезпечення прозорого відбору і призначення на посади з огляду на персональні досягнення і здобутки, професійного навчання, підвищення кваліфікації, стажування, самоосвіти службовців, оцінювання результатів службової діяльності відповідно до поставлених завдань, неможливість вступу на службу особи, яка має громадянство іншої держави тощо.

38.Євроінтеграційним законом 4558 вдосконалили правове регулювання у сфері поводження з пестицидами і агрохімікатами, санітарній та фітосанітарній сферах, зокрема, щодо запровадження вимог упакування та маркування пестицидів і агрохімікатів з мінімізацією помилкового їх прийняття за харчовий продукт, уточнення вимог до змісту етикетки, включення поняття фасування у ліцензію щодо виробництва особливо небезпечних хімічних речовин, до яких відноситься і виробництво пестицидів для боротьби з фальсифікатом, заборони ввезення до України пестицидів і агрохімікатів фізичними особами для власних потреб, що каналом потрапляння контрабанди та фальсифікату.

39.Євроінтеграційним законопроектом 4482, прийнятим за основу, запропонували спростити діяльність відокремлених підрозділів юридичної особи, утвореної відповідно до законодавства іноземної держави, зокрема, відкрити, прозору, та швидку процедуру

їх держ.реєстрації, максимально швидко та необтяжливо процедуру припинення їх діяльності, імплементацію положень Директиви (ЄС) 2017/1132 щодо правил розкриття інформації, які застосовуються до філій компаній з інших держав-членів, шляхом внесення інформації про такі відокремлені підрозділи до Єдиного державного реєстру та відкриття її для загального доступу.

40-41. Постановами 8208, 8209 на період дії воєнного стану в Україні + 30 днів уповноважили начальників Золочівської селищної військової адміністрації (ВА) Богодухівського району, Куньєвської, Оскільської сільських, Борівської селищної, Балаклійської, Ізюмської міських ВА Ізюмського району, Кіндрашівської, Петропавлівської сільських, Великобурлуцької, Дворічанської селищних та Куп'янської міської ВА Куп'янського району, Вільхівської, Липецької, Циркунівської сільських, Роганської селищної та Дергачівської міської ВА Харківського району, Малинівської, Печенізької, Чкаловської селищних, Вовчанської та Чугуївської міських ВА Чугуївського району Харківської області, начальників Кочубеївської, Новоолександрівської, Новорайської, Тягинської сільських, Великоолександрівської, Високопільської, Нововоронцовської селищних та Бериславської міської ВА Бериславського району, Іванівської та Нижньосірогозької селищних ВА Генічеського району, Костянтинівської, Рубанівської сільських, Любимівської, Чаплинської селищних і Таврійської міської ВА Каховського району, Каланчацької та Лазурненської селищних ВА Скадовського району, Дар'ївської та Чорнобаївської сільських ВА Херсонського району Херсонської області здійснювати повноваження місцевих рад, їх виконавчих комітетів та селищних, міських голів на відповідних територіях.

42-43. Постановами 8179 та 8180 перейменували місто Новоград-Волинський та Новоград-Волинський район Житомирської області на відповідно місто Звягель та Звягельський район тієї ж області.

44. Постановою 8210 звільнили з посади члена Центральної виборчої комісії Фрицького

Юрія Олеговича у зв'язку з досягненням 65-річного віку (https://censor.net/ru/blogs/3381082/prodovjennya_voyennogo_stanu_ta_zagalnoyi_mobilizatsiyi_do_19_lyutogo_zaklyk_do_svitu_vyznaty_golodomor.-2022.-16.11).

Блог на сайті «AgroPolit.com»

Про автора: Володимир Нагорний співзасновник земельної агенції «Volodar»

Мінімальне податкове зобов'язання на гектар землі. Мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ) на гектар сільськогосподарської землі для власників паїв доведеться платити уже наступного року.

Що ж таке МПЗ?

Простою мовою, щоб не вдаватись у цитування законодавчих норм, мінімальне податкове зобов'язання на землю – це той мінімум податків, який має сплатити агровиробник до бюджету з одного гектару землі. Воно являє собою різницю між загальною сумою сплачених визначених податків та 4% нормативно-грошової оцінки землі (з 2024 року – 5% НГО). За поточний рік розрахунок сплата МПЗ відбудеться у 2023 році після здачі усіх річних декларацій та вирахування відповідної різниці.

У мінімальне податкове зобов'язання входять такі податки:

податок на землю

/податок з доходу за продаж урожаю, вирощеного на цій ділянці

податок на доходи фізичних осіб

військовий збір із зарплати найманих працівників

На мою думку, мінімальне податкове зобов'язання – досить доречний інструмент для виведення аграрного сектору з «тіні».

По-перше – виробникам не буде сенсу приховувати оренду чи занижувати базу оподаткування. Особливо це стосується податку на доходи фізичних осіб та військового збору, які сплачуються як з орендної плати так і заробітної плати працівників.

По-друге – для тих хто любить продати зерно за готівку, це гарний стимул реалізувати

виращену продукцію з використанням безготівкових розрахунків. Причина банальна – для сплати податків, які потрібно буде платити щоб уникнути нарахування МПЗ, потрібні будуть офіційні надходження.

За моїми розрахунками в дохід державного бюджету та місцевих бюджетів лише за результатами 2022-23 років мало б надійти щонайменше 10-12 млрд грн щороку (4% від нормативно-грошової оцінки земель с/г призначення, які використовуються у агропромисловому комплексі без зареєстрованої оренди).

Справедливо, що в рік повномасштабної рашистської агресії законодавець звільнив від МПЗ володарів землі від сплати МПЗ за земельні ділянки, що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями російської федерації, та/або за земельні ділянки, визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди. Також не платитимуть і власники тих сільськогосподарських земель, які розміщені в межах населених пунктів.

Обов'язок сплати лежить на особі, яка використовує землю – на власнику землі, або ж, якщо вона передана офіційно в оренду, – на орендареві.

Довідка AgroPolit.com:

Якщо земельна спадщина не успадкована і на ділянку нема власника – то не сплачує ніхто МПЗ.

Щодо польових доріг, пасовищ і сінокосів, то вони теж підпадають під сплату МПЗ у залежності від розміру НГО (у них вона нижча). Так звані нічийні польові дороги (не входять до паю, а є між паями) не підпадають під оподаткування. За землі запасу та резерву МПЗ сплачується так: якщо вони в оренді – оподатковуються (сплачує власник землі/користувач чи орендар).

Перша сплата мінімального податкового зобов'язання при користуванні землями сільськогосподарського призначення, за прогнозами Мінагро, відбудеться за

результатами 2022 року – в лютому 2023 року. Однак більшість власників паїв отримають платіжки лише у травні 2023 року. Саме тоді власники земельних ділянок отримають платіжки від податкової про сплату цього зобов'язання (<https://agropolit.com/blog/514-minimalne-podatkove-zobovuzannya-na-gektar-zemli>). – 2022. – 14.11).

Блог на сайті «Zaxid.Net»

Про автора: Павло Бакунець, народний депутат України, Об'єднання «Самопоміч»

Основне про бюджет країни, яка йде до перемоги

Чи такий бюджет хотіли б українці і я особисто? Мабуть, ні. Але наш сусід – держава-терорист

Країна має бюджет на наступний рік – рекордно швидке рішення, і це надважливо в умовах війни. Насамперед, треба віддати належне:

кожному українцю і кожному бізнесу, які залишилися в Україні, продовжують працювати і платити податки – саме ці кошти будуть витрачені на потреби оборони і нацбезпеки;

міжнародним партнерам, адже наполовину бюджет складатиметься з їхньої допомоги – і це надважлива підтримка у цей непростий час.

Щодо самого бюджету. Кілька позитивів, які з'явилися після другого читання. По-перше, збільшення доходів на 50 млрд грн:

15 млрд – кошти ПДФО з зарплат військових;

27 млрд – ПДВ з митниць;

7 млрд – кошти з акцизу на пальне.

По-друге, зміцнішав курс гривні – максимум 45 грн/долар, а не 50, як було у першому читанні.

І кілька негативних моментів, вони стосуються громад:

зменшення освітньої субвенції, порівняно з 2022 роком – тобто громади знову можуть зіштовхнутися з дефіцитом коштів на заробітні плати вчителям;

реверсна дотація – це кошти, які громади повертають в держбюджет, таке відбувається

щороку, але (!) не враховано, що громади на заході України прийняли багато ВПО, і це додаткове навантаження на їхні бюджети, що при розрахунку реверсу до уваги не взяли.

Тепер до хороших новини для громад:

35,5 млрд грн – новостворений Фонд ліквідації наслідків збройної агресії. Це кошти, які передбачені на відновлення зруйнованих рашистами об'єктів;

2 млрд грн – Державний фонд регіонального розвитку. Це кошти на модернізацію та створення нових інфраструктурних та соціальних об'єктів;

16 млрд грн – субвенція на реконструкцію доріг місцевого значення. Це комфорт жителів громад.

Підсумовуючи.

Чи такий бюджет хотіли б українці і я особисто? Мабуть, ні. Ми б хотіли бюджет розвитку країни, де ми будемо сучасні школи, лікарні і впроваджуємо інновації. Але наш сусід – держава-терорист, тому ми маємо помірно-оптимістичний бюджет країни, яка йде до перемоги (https://zaxid.net/osnovne_pro_byudzhet_krayini_yaka_yde_do_peremogi_n1552243). – 2022. – 03.11).

Блог на сайті «Мінфін»

Про автора: Тетяна Даниленко, Мінд керівниця Адвокатського бюро «Тетяни Даниленко».

Соцстрах ліквідують: хто тепер платитиме лікарням

Донедавна страховий захист працівників забезпечував Фонд соціального страхування. Проте, з наступного року фонд припиняє своє існування. Хто перебере на себе його функції, розповіла Мінд керівниця Адвокатського бюро «Тетяни Даниленко» Тетяна Даниленко. «Мінфін» публікує ключові тези.

Чому виникли проблеми з Фондом

Щоб отримати допомогу від Фонду, працівник мав передати своєму роботодавцю листок непрацездатності, на підставі якого здійснювалось формування заяви-розрахунку.

У випадку е-лікарняних – достатньо було повідомити роботодавця про створення медичного висновку.

Фонд здійснював перерахування коштів для виплати допомоги працівникам на рахунок страхувальника (роботодавця), який мав здійснити виплату у найближчий після дня призначення допомоги термін, установлений для виплати заробітної плати, або відразу після отримання коштів від ФССУ.

Проте, внаслідок комплексу проблем, пов'язаних із воєнною агресією РФ та неефективністю управління фондом страховими коштами, у бюджеті соцстраху утворилась значна заборгованість за виплатою матеріального забезпечення, зокрема, допомоги по тимчасовій непрацездатності та допомоги по вагітності й пологах.

Як планується погасити заборгованість?

Для вирішення зазначених проблем уряд вирішив спрямувати додатково понад 700 млн грн на погашення заборгованості.

Також рішенням уряду Фонду соцстрахування запропоновано встановити пріоритетизацію виплат: виплати коштів мають бути спрямовані найперше для людей, а не на адміністративні витрати.

Водночас, із січня 2023 року виплати застрахованим особам здійснюватимуться з урахуванням Закону «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», який вже підписаний Президентом.

Що змінить новий закон

Передбачається, що з 1 січня 2023 року припиняє діяльність Фонд соціального страхування. Його функції буде передано Пенсійному фонду. Фактично, це змінює систему управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.

Зокрема, передбачено припинити Фонд соціального страхування як юридичну особу та управління виконавчої дирекції фонду, реорганізувавши їх шляхом приєднання до Пенсійного фонду. Таким чином, функції соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання

передадуть до Пенсійного фонду і його територіальних органів.

Пенсійний фонд, серед іншого, отримає право:

перевіряти обґрунтованість видання, продовження листків непрацездатності і документів, що є підставою для їх формування, на базі інформації з електронних систем та реєстрів;

одержувати безоплатно від державних органів, підприємств, установ, організацій (у тому числі від органів доходів і зборів, банківських, інших фінансово-кредитних установ) та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності відомості щодо використання страхових коштів.

Як компенсуватимуть лікарняні

З січня українці отримуватимуть передбачені законодавством виплати за лікарняними чи через виробничі травми через Пенсійний фонд.

Згідно з ухваленим законом, уповноваженим органом управління в системі

загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та від нещасного випадку є Пенсійний фонд.

Опрацьовується питання надання роботодавцем оплачуваних днів додаткової відпустки в разі тимчасової непрацездатності працівника замість виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності, тобто фактично повністю перекладається тягар оплати лікарняних на роботодавців. Наразі лікарняні виплачує Фонд соціального страхування та роботодавець.

Загалом, новації спрямовані на забезпечення гарантій працюючих громадян щодо їх соціального захисту у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, вагітністю та пологами, у разі нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, охорони життя та здоров'я (<https://minfin.com.ua/ua/2022/11/11/95426317/>). – 2022. – 11.11).

**ГРОМАДСЬКА ДУМКА
ПРО ПРАВОТВОРЕННЯ
№ 17 (239) 2022**

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»

Редактори:
А. Бергелська, Я. Маленко

Комп'ютерне верстання:
Н. Крапіва

Підп. до друку 28.11.2022.
Формат 60x90/8. Обл.-вид. арк. 3,78
Наклад 21 пр.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 5358 від 03.08.2001 р.

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
siaz2014@ukr.net